

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Zhodnocení specifík sociálního a zdravotního pojištění
zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných
v České republice**

Bc. Lenka Zlochová

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Lenka Zlochová

Veřejná správa a regionální rozvoj – k.s. Klatovy

Název práce

Zhodnocení specifík sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných v České republice

Název anglicky

Evaluation of Specifics of Social and Health Insurance for Employees and Self-employed Persons in the Czech Republic

---

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy sociálního a zdravotního pojištění vyhodnotit specifika pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných z hlediska odvodů pojistného a výplaty dávek nemocenského a důchodového pojištění a navrhnout možná opatření pro optimální nastavení podmínek u daných skupin pojištěnců.

Metodika

Teoretický základ diplomové práce bude vytvořen prostřednictvím kompilace poznatků z oblasti sociálního a zdravotního pojištění v České republice. Jako zdroj informací bude využita dostupná odborná literatura, aktuální právní předpisy a další relevantní zdroje z oblasti sociálního a zdravotního pojištění v České republice se zaměřením na zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné.

Na základě analýzy zjištěných dat bude provedeno porovnání podmínek sociálního a zdravotního pojištění z hlediska zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné se zaměřením na pojistné a nárok na dávky sociálního pojištění. S využitím metody syntézy získaných poznatků budou vyhodnocena a diskutována specifika sociálního a zdravotního pojištění u jednotlivých skupin pojištěnců v České republice a vytvořena možná doporučení pro optimální nastavení podmínek pro dané skupiny pojištěnců.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

sociální pojištění, zdravotní pojištění, zaměstnanec, OSVČ, pojistné, důchod, nemocenské, dávka

---

Doporučené zdroje informací

ATTARIAN, J. Social security: false consciousness and crisis. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, 2002. ISBN 0-7658-0127-2.

CHVÁTALOVÁ, I. Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-732-0.

KOLDINSKÁ, K., TRÖSTER, P. Právo sociálního zabezpečení. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-692-0.

PIETERS, D. Social Security: An Introduction to the Basic Principles, second edition. Kluwer Law International. 2006. ISBN 904112496-9.

TOMEŠ, I. Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost. 2. přeprac. Vyd. Praha: Sociopress, 2001. SBN 80-86484-00-9.

TOMEŠ, I. Úvod do teorie a metodologie sociální politiky. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.

VANČUROVÁ, A., KLAZAR, S. Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky, 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7357-381-2.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Gabriela Kukulová, MBA, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 13. 10. 2020

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 10. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 12. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Zhodnocení specifík sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2021

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní Ing. Gabriele Kukalové, MBA, Ph.D. za její odborné vedení, ochotu a pomoc, veškeré názory a rady, kterými mě nasměřovala k dokončení mé diplomové práce. Také děkuji svým nejbližším a mému příteli za jejich velkou podporu během celého studia, a za dodávání sil jít stále dál a dál až do samého cíle.

Zhodnocení specifík sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných v České republice

Abstrakt

Teoretická východiska diplomové práce detailně analyzují nemocenské, důchodové a zdravotní pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných v České republice za rok 2020. Teoretická část kompiluje poznatky z dostupné odborné literatury a aktuálních právních předpisů a vyhlášek na dané téma.

Analytická část diplomové práce je složena z modelových příkladů, které znázorňují peněžitý rozdíl mezi vyplacenými dávkami nemocenského a důchodového pojištění mezi zaměstnancem a osobou samostatně výdělečně činnou v České republice. Jsou zde detailně vypočteny dávky pracovní neschopnosti v délce onemocnění 14, 30, 60, 180 a 380 kalendářních dnů, následně peněžita pomoc v mateřství, dávky ošetrovného, otcovské porodní péče či dlouhodobého ošetrovného v délce 30 a 90 kalendářních dní. Dále je zde na modelovém příkladu vypočten rozdíl ve vyplácení starobního důchodu mezi zaměstnancem a osobou samostatně výdělečně činnou, kteří si odpracovali 44 let. Příklady v této části jsou zpracovány jak pro zaměstnance, tak pro osobu samostatně výdělečně činnou, a to vždy se stejnou průměrnou měsíční mzdou 34 835 Kč. V poslední části je vypočteno, kolik odvede ze mzdy zaměstnanec a osoba samostatně výdělečně činná na sociálním a zdravotním pojištění po dobu 12. kalendářních měsíců. Cílem je porovnat výši vyplácených dávek a z výsledků modelových příkladů vyvodit závěr a možná doporučení pro nejvýhodnější nastavení podmínek pro dané skupiny pojištěnců.

Klíčová slova: sociální pojištění, zdravotní pojištění, zaměstnanec, OSVČ, pojistné, důchod, nemocenské, dávka, péče, událost.

Evaluation of Specifics of Social and Health Insurance for Employees and Self-employed Persons in the Czech Republic

Abstract

Theoretical background of this thesis analyses in detail sickness, pension and health insurance for employees and self-employed workers in the Czech Republic in 2020. The theoretical section compiles insights from available scientific literature and current legislation and decrees on the subject.

The analytical part of the thesis is composed of model examples showing the monetary difference between the sickness and pension insurance benefits paid between the employee and the self-employed person in the Czech Republic. There is a detailed calculation of sick leave benefits of 14, 30, 60, 180 and 380 calendar days, followed by maternity cash assistance, sickness benefits, paternity care or long-term sick leave of 30 and 90 calendar days. Furthermore, the difference in the payment of the retirement pension between an employee and a self-employed person who has completed 44 years of service is calculated here in the model example. The examples in this section are processed for both employees and self-employed, always with the same average monthly wage of 34 835 Kč. The last part calculates how much an employee and a self-employed person will pay from wages for social and health insurance for a period of 12 calendar months. The goal of this thesis is to compare the level of benefits paid and to draw conclusions and possible recommendations from the results of the model examples for the most favourable setting of conditions for given groups of policyholders.

Keywords: social insurance, health insurance, employee, self-employed, insurance, pension, sick pay, benefit, care, event.

Obsah

1 Úvod	14
2 Cíl práce a metodika.....	15
2.1 Cíl práce	15
2.2 Metodika	15
3 Teoretická východiska	18
3.1 Sociální politika	18
3.1.1 Právo sociálního zabezpečení.....	19
3.1.2 Sociální pomoc	20
3.1.3 Státní sociální podpora	20
3.1.4 Sociální pojištění	21
3.1.5 Sociální událost	22
3.1.6 Sociální péče.....	23
3.2 Sociální pojištění v České republice	24
3.2.1 Subsystemy.....	25
3.2.2 Sazby, odvod a splatnost pojistného a rozhodné období.....	26
3.3 Nemocenské pojištění v České republice.....	28
3.3.1 Podmínky účasti na nemocenském pojištění.....	28
3.3.2 Vznik a zánik pojištění	29
3.3.3 Denní vyměřovací základ a rozhodné období	29
3.3.4 Výpočet redukční hranice.....	30
3.3.5 Dávky nemocenského pojištění.....	30
3.3.6 Nemocenské	31
3.3.7 Ošetřovné.....	32
3.3.8 Dlouhodobé ošetření.....	32
3.3.9 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.....	34
3.3.10 Peněžitá pomoc v mateřství.....	34
3.3.11 Otcovská	35
3.4 Důchodové pojištění v České republice	36
3.4.1 Účast na důchodovém pojištění.....	36
3.4.2 Druhy důchodů a jejich složky	37
3.4.3 Dílčí ukazatele pro stanovení výše důchodu	39
3.4.4 Starobní důchod.....	43
3.4.5 Invalidní důchod.....	44
3.4.6 Vdovský a vdovecký důchod.....	44
3.4.7 Sirotčí	45
3.5 Zdravotní pojištění v České republice.....	46

3.5.1 Zdravotní péče hrazena ze zdravotního pojištění	46
3.5.2 Zdravotní pojišťovny	46
3.5.3 Plátcí pojistného.....	47
3.5.4 Povinnosti zaměstnavatelů.....	48
3.5.5 Povinnosti zaměstnance a osob samostatně výdělečně činných.....	48
3.5.6 Výše pojistného a rozhodné období.....	48
3.5.7 Vyměřovací základ u zaměstnance.....	49
3.5.8 Vyměřovací základ OSVČ	49
4 Analytická část	50
4.1 Pojistné v České republice	50
4.2 Dávky pracovní neschopnosti u zaměstnance	51
4.2.1 14 dní pracovní neschopnosti u zaměstnance	51
4.2.2 30 dní pracovní neschopnosti u zaměstnance	52
4.2.3 60 dní pracovní neschopnosti u zaměstnance	53
4.2.4 180 dní pracovní neschopnosti u zaměstnance	54
4.2.5 380 dní pracovní neschopnosti u zaměstnance	55
4.3 Dávky pracovní neschopnosti u OSVČ.....	56
4.3.1 14 dní pracovní neschopnosti u OSVČ.....	56
4.3.2 30 dní pracovní neschopnosti u OSVČ.....	56
4.3.3 60 dní pracovní neschopnosti u OSVČ.....	57
4.3.4 180 dní pracovní neschopnosti u OSVČ.....	58
4.3.5 380 dní pracovní neschopnosti u OSVČ.....	59
4.4 Peněžitá pomoc v mateřství v České republice	60
4.4.1 Peněžitá pomoc v mateřství u zaměstnance.....	60
4.4.2 Peněžitá pomoc v mateřství u OSVČ	61
4.5 Dávky ošetřovného v České republice	62
4.5.1 Dávky ošetřovného u zaměstnance.....	62
4.5.2 Dávky ošetřovného u OSVČ	62
4.6 Dávky otcovské poporodní péče	63
4.6.1 Dávky otcovské poporodní péče u zaměstnavatele	63
4.6.2 Dávky otcovské poporodní péče u OSVČ	64
4.7 Dlouhodobé ošetřovné v České republice	65
4.7.1 30 dní dlouhodobé ošetřovné u zaměstnance	65
4.7.2 90 dní dlouhodobé ošetřovné u zaměstnance	66
4.7.3 30 dní dlouhodobé ošetřovné u OSVČ	67
4.7.4 90 dní dlouhodobé ošetřovné u OSVČ	68
4.8 Důchodové pojištění v České republice	69
4.8.1 Starobní důchod u zaměstnance.....	69
4.8.2 Starobní důchod u OSVČ	69

4.9 Odvedené částky na zdravotní a sociální pojištění	70
4.9.1 Odvedené částky na zdravotní a sociální pojištění – zaměstnanec	70
4.9.2 Odvedené částky na zdravotní a sociální pojištění – OSVČ	70
5.1 Porovnání náhrady mzdy prvních 14 dní – zaměstnanec a OSVČ	71
5.2 Porovnání dávek nemocenské 30 dní – zaměstnanec a OSVČ	72
5.3 Porovnání dávek nemocenské 60 dní – zaměstnanec a OSVČ	73
5.4 Porovnání dávek nemocenské 180 dní – zaměstnanec a OSVČ	74
5.5 Porovnání dávek nemocenské 380 dní – zaměstnanec a OSVČ	75
5.6 Porovnání peněžité pomoci v mateřství – zaměstnanec a OSVČ	76
5.7 Porovnání dávky ošetrovné – zaměstnanec a OSVČ	77
5.8 Porovnání otcovské poporodní péče – zaměstnanec a OSVČ	78
5.9 Porovnání dlouhodobé ošetrovné 30 dní – zaměstnanec a OSVČ	79
5.10 Porovnání dlouhodobé ošetrovné 90 dní – zaměstnanec a OSVČ	80
5.11 Porovnání starobního důchodu – zaměstnanec a OSVČ	81
5.12 Zhodnocení specifik nemocenského pojištění	82
5.13 Zhodnocení specifik důchodového pojištění	85
6 Závěr	86
7 Seznam použitých zdrojů	88
Přílohy:	92
Příloha č. 1 Základní právní předpisy – Sociální zabezpečení	92
Příloha č. 2 Základní právní předpisy – Nemocenské pojištění	92
Příloha č. 3 Základní právní předpisy – Důchodové pojištění	93
Příloha č. 4 Základní právní předpisy – Zdravotní pojištění	94
Příloha č. 5 Důchodový věk pojištěnců (mužů a žen) narozených v období let 1950 až 1971 95	
Příloha č. 6 Vzor přihlášky k dobrovolné účasti na nemocenské pojištění OSVČ	96
Příloha č. 7 Vzor přihlášky k dobrovolné účasti na důchodové pojištění	97

Seznam obrázků

Obrázek 1 Schéma sociální politiky	18
Obrázek 2 Rozdělení sociálního pojištění	21
Obrázek 3 Druhy sociálních událostí	22
Obrázek 4 Subsystem sociální politiky	25
Obrázek 5 Sazby sociálního pojištění	26
Obrázek 6 Peněžní dávky nemocenského pojištění	30
Obrázek 7 Druhy důchodů	37
Obrázek 8 Osobní vyměřovací základ	42
Obrázek 9 Druhy starobního důchodu	43

Obrázek 10 Výpočet náhrady mzdy za 14 kalendářních dnů	51
Obrázek 11 Výpočet náhrady mzdy za 14 kalendářních dnů.....	52
Obrázek 12 Výpočet nemocenské - 30 dní – zaměstnanec	52
Obrázek 13 Výpočet náhrady mzdy za 14 kalendářních dnů.....	53
Obrázek 14 Výpočet nemocenské - 60 dní – zaměstnanec	53
Obrázek 15 Výpočet náhrady mzdy za 14 kalendářních dnů.....	54
Obrázek 16 Výpočet nemocenské - 180 dní – zaměstnanec	54
Obrázek 17 Výpočet náhrady mzdy za 14 kalendářních dnů.....	55
Obrázek 18 Výpočet nemocenské - 380 dní – zaměstnanec	55
Obrázek 19 Výpočet nemocenské - 30 dní – OSVČ.....	56
Obrázek 20 Výpočet nemocenské - 60 dní – OSVČ.....	57
Obrázek 21 Výpočet nemocenské - 180 dní – OSVČ.....	58
Obrázek 22 Výpočet nemocenské - 380 dní – OSVČ.....	59
Obrázek 23 Výpočet peněžité pomoci v mateřství – zaměstnanec	60
Obrázek 24 Výpočet peněžité pomoci v mateřství – OSVČ.....	61
Obrázek 25 Výpočet dávky ošetřovného u zaměstnance	62
Obrázek 26 Výpočet otcovské u zaměstnance	63
Obrázek 27 Výpočet otcovské u OSVČ.....	64
Obrázek 28 Výpočet dlouhodobé ošetřovné - 30 dní – zaměstnanec	65
Obrázek 29 Výpočet dlouhodobé ošetřovné - 90 dní – zaměstnanec	66
Obrázek 30 Výpočet dlouhodobé ošetřovné – 30 dní – OSVČ	67
Obrázek 31 Výpočet dlouhodobé ošetřovné - 90 dní – OSVČ	68
Obrázek 32 Vzor přihlášky k dobrovolné účasti na nemocenské pojištění OSVČ.....	96
Obrázek 33 Vzor přihlášky k dobrovolné účasti na důchodové pojištění.....	97

Seznam tabulek

Tabulka 1 Redukční hranice	30
Tabulka 2 Přehled vývoje základních výměr důchodů	38
Tabulka 3 Přehled existujících zdravotních pojišťoven k datu 31. 12. 2019.....	47
Tabulka 4 Sazby pojištění v České republice	50
Tabulka 5 Odvody sociálního pojištění	85
Tabulka 6 Důchodový věk pojištěnců (mužů a žen) narozených v období let 1950 až 1971	95

Seznam grafů

Graf 1 Náhrada mzdy prvních 14 dní – zaměstnanec a OSVČ	71
Graf 2 Dávky nemocenské 30 dní zaměstnanec a OSVČ.....	72
Graf 3 Dávky nemocenské 60 dní zaměstnanec a OSVČ.....	73
Graf 4 Dávky nemocenské 180 dní zaměstnanec a OSVČ.....	74
Graf 5 Dávky nemocenské 380 dní zaměstnanec a OSVČ.....	75
Graf 7 Peněžité pomoci v mateřství zaměstnanec a OSVČ	76
Graf 8 Ošetřovné zaměstnanec a OSVČ	77
Graf 9 Otcovská poporodní péče u zaměstnanec a OSVČ	78
Graf 10 Dlouhodobé ošetřovné - 30 dní – zaměstnanec a OSVČ	79
Graf 11 Dlouhodobé ošetřovné - 90 dní – zaměstnanec a OSVČ	80
Graf 6 Měsíční starobní důchod zaměstnanec a OSVČ.....	81
Graf 12 Dávky nemocenského pojištění – přehled.....	82
Graf 13 Odvedené částky na sociální a zdravotní pojištění za zaměstnanec a OSVČ	83
Graf 14 Porovnání odvodů a dávek nemocenské u zaměstnanec a OSVČ.....	84
Graf 15 Porovnání odvodů zaměstnancem a OSVČ a dávek nemocenského.....	84

Seznam použitých zkratk

OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
ODÚDP	Osoba dobrovolně účastna důchodového pojištění
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
ČSU	Český statistický úřad
KNVVZ	Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu
RVZ	Roční vyměřovací základ pojištěnce
VZ	Úhrn vyměřovacích základů pojištěnce
OBZP	Osoba bez zdanitelných příjmů

1 Úvod

Platit daně není zdaleka jediná povinnost, kterou má zaměstnanec, nebo osoba samostatně výdělečně činná. Mnohem více odvádějí občané státu na povinném sociálním a zdravotním pojištění. Sociální a zdravotní pojištění je občan povinný platit pro případ budoucí pojistné události.

Sociální pojištění v České republice má tři subsystémy. Prvním je nemocenské pojištění, které pomáhá při ztrátě příjmu v případech tzv. krátkodobé sociální události (např. dočasná pracovní neschopnost z důvodu nemoci, nebo úrazu či karantény) a zabezpečuje občany vyplácením peněžitých dávek z nemocenského pojištění. Nemocenské pojištění upravuje zákon č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění. Druhým subsystémem je důchodové pojištění, které upravuje zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění. Podle zákona o důchodovém pojištění jsou osoby účastné tohoto pojištění zabezpečeni v tzv. dlouhodobých životních situacích, jako je stáří, invalidita či úmrtí živitele. Tehdy mají plátcí pojistného nárok na vyplácení dávek důchodového zabezpečení. Třetím subsystémem je státní politika zaměstnanosti, díky níž mají možnost lidé registrovaní na úřadu práce pobírat finanční dávky a zlepšit tak svoji životní situaci. Sociální pojištění tvoří největší příjmový, ale i výdajový tok veřejných rozpočtů.

Zdravotní pojištění slouží k poskytnutí zdravotní péče, která má za cíl prostřednictvím zdravotních služeb zlepšit nebo udržet zdravotní stav pojištěnce. Zdravotní pojištění upravuje zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění.

Diplomová práce se zabývá sociálním pojištěním, zejména nemocenským a důchodovým pojištěním a následně zdravotním pojištěním. Tyto pojištění se vztahují na zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné v České republice. Práce srovnává podmínky těchto pojištění a následné vyplácení dávek u obou skupin pojištěnců.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy sociálního a zdravotního pojištění vyhodnotit specifika pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných z hlediska odvodů pojistného a výplaty dávek nemocenského a důchodového pojištění a navrhnout možná opatření pro optimální nastavení podmínek u daných skupin pojištěnců.

2.2 Metodika

Diplomová práce bude vytvořena prostřednictvím kompilace poznatků z oblasti sociálního a zdravotního pojištění v České republice. Hlavním zdrojem informací bude dostupná odborná literatura, aktuální právní předpisy, odborné internetové odkazy a další relevantní zdroje týkající se zkoumané problematiky.

Teoretická část diplomové práce bude detailně charakterizovat sociální pojištění v České republice a jeho subsystémy tzv. nemocenské a důchodové pojištění, které odvádějí zaměstnanci i osoby samostatně výdělečně činné (u OSVČ dobrovolné). V druhé části bude charakterizováno zdravotní pojištění v České republice a následné povinnosti pro jeho plátce.

Analytická část diplomové práce bude složena z několika částí. Nejdříve budou porovnány výše jednotlivých sazeb nemocenského a důchodového pojištění u zaměstnavatele, zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné v České republice. Následně budou vytvořeny modelové příklady, kde budou vypočteny dávky nemocenského a důchodového pojištění v porovnání mezi zaměstnancem a osobou samostatně výdělečně činnou. Modelové příklady budou koncipovány tak, aby mohly být přesněji porovnány vyplacené částky nemocenského a důchodového pojištění. Modelové příklady u zaměstnance budou vycházet ze stanovené měsíční mzdy ve výši 34 835 Kč (průměrná mzda pro rok 2020). Osoba samostatně výdělečně činná bude mít stanovený základ daně (v přepočtu na jeden kalendářní měsíc) rovněž ve výši 34 835 Kč. Tato částka vychází z předpokladu, že základ daně u osoby samostatně výdělečně činné je stanoven jako příjmy mínus výdaje, jedná se o částku před zdaněním (tj. „hrubou mzdu“). Vyměřovací základ osoby

samostatně výdělečně činné vychází z tohoto základu daně a bude stanoven jako 50 % základu daně. Závěrečná část porovná odvedené částky na zdravotní a sociální pojištění, které zaměstnanec a osoba samostatně výdělečně činná odvede za 12 kalendářních měsíců. Pokud lékař uzná zaměstnance nebo osobu samostatně výdělečně činnou pracovní nezpůsobilostí, mají nárok dávky nemocenského pojištění od 15. kalendářního dne. U zaměstnance je zaměstnavatel podle zákona povinen vyplácet prvních 14 dní zaměstnanci náhradu mzdy. Výpočet náhrady mzdy se vypočte počtem hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy a z průměrného hodinového výdělku, který se vypočte jako *měsíční průměrná mzda 34 835 Kč * 3 (měsíce čtvrtletí) / 488 (hodiny ve čtvrtletí)*. Osobě samostatně výdělečně činné přísluší náhrada mzdy až od 15. kalendářního dne nemoci, a to v případě, že si nemocenské pojištění sám platí. Na modelových příkladech bude následně znázorněn výpočet nemocenských dávek v období 30, 60, 180 a 380 kalendářních dnů, a to pomocí výpočtových kalkulaček, které jsou dostupné na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí. Dalším modelovým příkladem bude peněžitá pomoc v mateřství, která se vypočte stejným způsobem pro zaměstnankyni a osobu samostatně výdělečně činnou pomocí dostupné kalkulačky, jestliže budou pobírat peněžitou pomoc v mateřství po dobu 196 kalendářních dnů. Dávky ošetřovného u zaměstnance se vypočítají z průměrné mzdy, a to v délce 9 kalendářních dnů. Osoba samostatně výdělečně činná, která se dobrovolně přihlásila k nemocenskému pojištění v České republice a pojištění si řádně platí, nárok na ošetřovné mít nebude. Dávky otcovské poporodní péče se vypočítají též z průměrné mzdy za pomocí dostupných kalkulaček, jestliže zaměstnanec i osoba samostatně výdělečně činná bude chtít být 7 dní doma s novorozencem synem. Poslední vypočtenou dávkou nemocenského pojištění bude dlouhodobé ošetřovné, které se vypočte za pomocí kalkulačky u zaměstnance i osoby samostatně výdělečně činné z jejich průměrné mzdy v rozmezí 30 a 90 kalendářních dnů.

Pomocí modelových příkladů bude dále vypočteno, na jakou výši starobního důchodu dosáhne zaměstnanec nebo osoba samostatně výdělečně činná za podmínek, že oba odpracovali 44 let a měli po celou dobu stejný finanční příjem. Starobní důchod v České republice se u zaměstnance vypočte z osobního vyměřovacího základu, který bude činit 34 845 Kč. Pomocí redukce vypočítaného základu se zjistí částka, která se ve výpočtovém základu přičte k částce 15 328 Kč. Posléze se vypočte v procentech doba pojištění, která se

vynásobí výpočtovým základem. K finální částce se ještě připočte základní výměra důchodu pro rok 2020, která činí 3 490 Kč. Po sečtení se získá výše důchodu, která bude vyplácena zaměstnanci ze státního rozpočtu České republiky. U osoby samostatně výdělečně činné se výše důchodu počítá stejným způsobem, pouze pro výpočet osobního vyměřovacího základu se z průměrné mzdy 35 845 Kč odečte 50 % (17 418 Kč); jedná se o vyměřovací základ pro výpočet dávek důchodového pojištění.

V posledním úseku analytické části bude vypočteno, kolik odvede ze mzdy zaměstnanec na sociálním a zdravotním pojištění po dobu 12 kalendářních měsíců. Výpočet se bude odvíjet od osobního vyměřovacího základu (34 835 Kč), kde bude na sociálním pojištění vypláceno zaměstnancem 6,5 % a zaměstnavatelem 24,8 % a na zdravotním pojištění zaměstnancem 4,5 % a zaměstnavatelem 9 %. U osoby samostatně výdělečně činné bude vypočteno, kolik si po dobu 12 kalendářních měsíců odvede na sociálním (5 086 Kč za měsíc), zdravotním (2 352 Kč za měsíc) a nemocenském pojištění (365 Kč za měsíc), které je pro osobu samostatně výdělečně činnou dobrovolné.

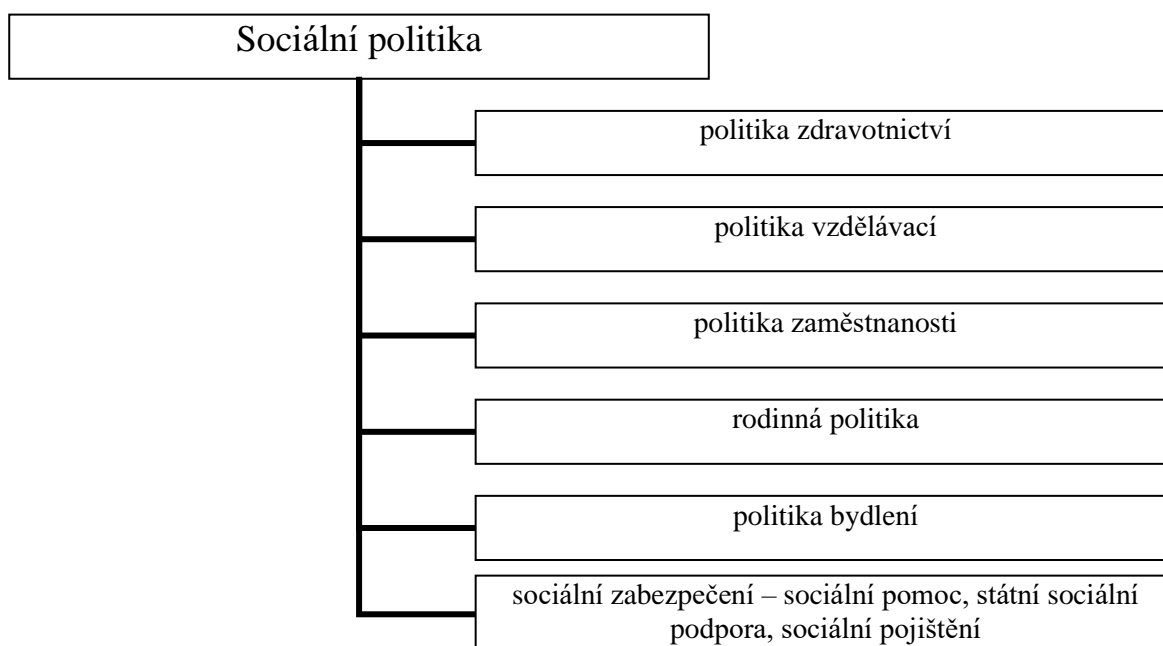
Na základě analýz a komparace zjištěných dat bude provedeno závěrečné srovnání mezi zaměstnancem a osobou samostatně výdělečně činnou z vypočtených nemocenských dávek a starobního důchodu v porovnání s ročními odvedenými sumy v České republice. Následně bude vyhodnoceno a navrženo případné opatření, aby se mohly eliminovat rozdíly u obou skupin pojištěnců.

3 Teoretická východiska

3.1 Sociální politika

Sociální politika je soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů ve svém zájmu udržet nebo dosáhnout změny ve fungování nebo podpořit rozvoj svého či jiného sociálního systému nebo soustavy nástrojů k realizaci své či jiné sociální politiky. Výsledkem tohoto soustavného a cíleného úsilí je činnost (fungování), rozvoj (zdokonalení) či změna (transformace) systému vlastního, jiného nebo soustavy nástrojů. Projevuje se rozhodováním (nebo nerozhodováním) a činnostmi (či nečinnostmi) sociálních subjektů.¹ Cílem sociální politiky je zlepšení či změna společenských poměrů, zejména životní úroveň jedinců, rozvoj osobnosti člověka a uspokojit tak potřeby, které není schopen jedinec zvládnout vlastními silami.

Obrázek 1 Schéma sociální politiky

Zdroj: Vlastní zpracování

¹ TOMEŠ, I. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. 2010, s. 29.

3.1.1 Právo sociálního zabezpečení

Právo sociálního zabezpečení patří do práva veřejného. Smyslem a účelem jeho norem je regulace práv a povinností subjektů v právních vztazích, které slouží k podpoře (zabezpečení) osob, u nichž nastala negativní právní skutečnost, resp. právní skutečnost, která má negativní sociální dopady. Toto právní odvětví si je vědomo skutečnosti, že negativním sociálním dopadům některých právních událostí nelze zabránit, a tak v rámci principů solidarity se pokouší přispívat oprávněným osobám k řešení těchto negativních dopadů.² Isaac Rubinow, průkopník v oblasti sociálního pojištění ji v roce 1913 definoval jako "politiku organizované společnosti, která tuto ochranu poskytla jedné části obyvatelstva, která by někdy mohla potřebovat méně, nebo pokud je potřeba, přes soukromé pojištění."³ Sociální zabezpečení lze vnímat jako soubor opatření formujících solidaritu s lidmi, kteří čelí skutečnosti ztráty příjmu z placeného zaměstnání nebo čelí zvláštním nákladům.⁴ Zřejmě nejlépe propracované definice sociálního práva lze nalézt v německé odborné literatuře. Prof. Zacher před více než 30 lety definoval sociální právo velmi široce jako „všechna právní odvětví, která se vyznačují zvýšenou intenzitou sociálně politického obsahu." Jiná definice považuje sociální právo za „ty části práva, jejichž cílem je vyrovnání sociálních rozdílů, především v podobě nedostatků jedinců a určitých skupin obyvatel v materiálním zajištění, rovnosti příležitostí a možnosti vlastního uplatnění a rozvoje."⁵

Dávky sociálního zabezpečení jsou přímým prostředkem zabezpečení. Využívají se nárokové dávky, které jsou dány zákonem, tzv. **mandatorní výdaje**.

- **Dávky zásluhové**, jejich výše se odvozuje od výdělku příjemce, ne vždy je uplatněn princip ekvivalence. Mají formu peněžních dávek, například nemocenské, starobní důchod apod.,
- **Dávky univerzální** jsou poskytovány ve stejné výši všem příjemcům, bez ohledu na jejich výdělky. Tyto dávky se, podle způsobu poskytování, nazývají plošné dávky. Dávky jsou poskytovány na základě zákonem stanovených podmínek, ale

---

² ŠTANGOVÁ, V., LANG, R. - *Právo sociálního zabezpečení v bodech s příklady*. 2018, s. 13.

³ ATTARIAN, J. *Social security: false consciousness and crisis*. 2002. s. 61.

⁴ PIETERS, D. *Social Security: An Introduction to the Basic Principles, second edition*. 2006. s. 4.

⁵ CHVÁTALOVÁ, I. - *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. 2018. s. 17.

nevážou se na sociální potřebnost. Mohou být peněžní, například přídavky na děti, nebo naturální, například v oblasti zdravotnictví,⁶

- **Dávky individualizované**, poskytované podle určitého kritéria jednotlivcům v určité výši jako tzv. adresné dávky,
- **Dávky kombinované**, zčásti zásluhové a zčásti univerzální, příkladem jsou starobní důchody.⁷

3.1.2 Sociální pomoc

Sociální pomoc lze z hlediska sociální politiky chápat jako poslední síť sociální ochrany, resp. záchranné sociální sítě. Sociální pomoc tvoří důležitou součást systému sociálního zabezpečení a představuje jednu ze záruk poskytnutí sociální ochrany každému. Systém sociální pomoci je v ČR založen na sociálních právech zakotvených v Listině základních práv a svobod, především v čl. 30 odst. 2 LPS, kde se stanoví, že „Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.“⁸ Dávky sociální pomoci jsou peněžité, věcné nebo jsou poskytované formou služeb. Též jsou spojovány s účastí na veřejně prospěšných pracích.

3.1.3 Státní sociální podpora

Státní sociální podpora vychází z myšlenky, že stát se nemůže zříci sociální saturace občanů, bude však přispívat na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin především v těch případech, kdy jejich příjem nedosahuje společensky uznané hranice. Poskytování sociální podpory, jejíž náklady hradí v plném rozsahu stát, se však připouští i při dalších sociálních událostech, u nichž se ale neuplatňuje kritérium výše příjmu. Hlavním objektem zájmu systému je dítě a jeho rodina. Jsou-li splněny podmínky stanovené zákonem, náleží dávky státní sociální podpory výlučně fyzické osobě, pokud tato osoba a osoby s ní společně posuzované jsou na našem území hlášeny k trvalému pobytu.⁹

---

⁶ BUCHTA, P., - *Veřejné finance*. 2016. s. 91.

⁷ BUCHTA, P., - *Veřejné finance*. 2016. s. 92.

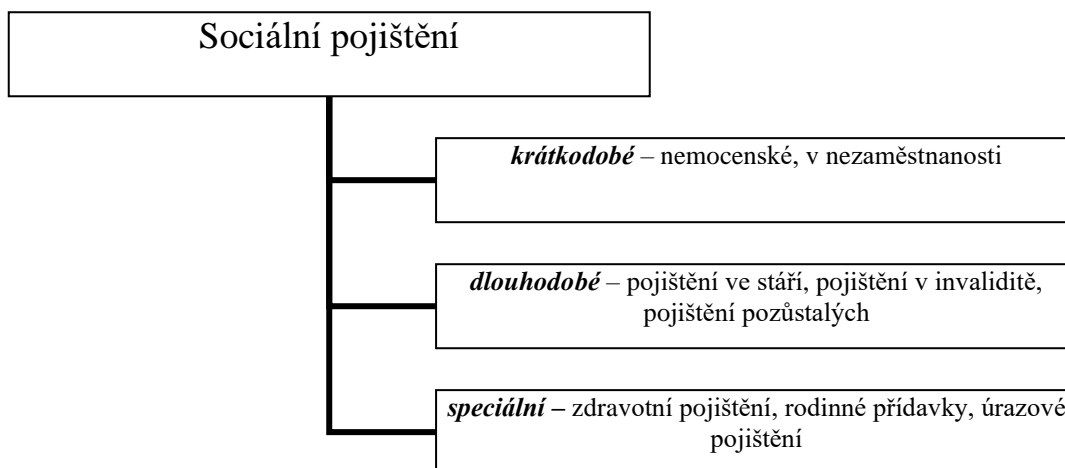
⁸ KOLDINSKÁ, K., TRÖSTER, P. - *Právo sociálního zabezpečení*. 2018. s. 255.

⁹ TRNKA, J. - *Sociální dávky*. 1996. s. 94.

3.1.4 Sociální pojištění

Sociální pojištění je občan povinný platit státu pro případ budoucí pojistné události. Sociální pojištění má tři složky – důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pojištění si platí zaměstnanci i osoby samostatně výdělečně činné. Za zaměstnance pojištění odvádí zaměstnavatel. Podnikatelé a živnostníci si ho platí sami. Doplňkem sociálního pojištění mohou být sociální fondy, které mají povinný či dobrovolný charakter. Sociální pojištění spravují veřejnoprávní instituce. Sociální fondy spravují též veřejnoprávní instituce, nebo soukromoprávní instituce. Sociální pojištění je v současném světě nejrozšířenější institucionální forma. Jedná se totiž o systém, který nutí občany, aby se do budoucna postarali sami o sebe a své rodiny. A to na úkor odložené osobní spotřeby, nikoliv na úkor veřejných daní.¹⁰

Obrázek 2 Rozdělení sociálního pojištění

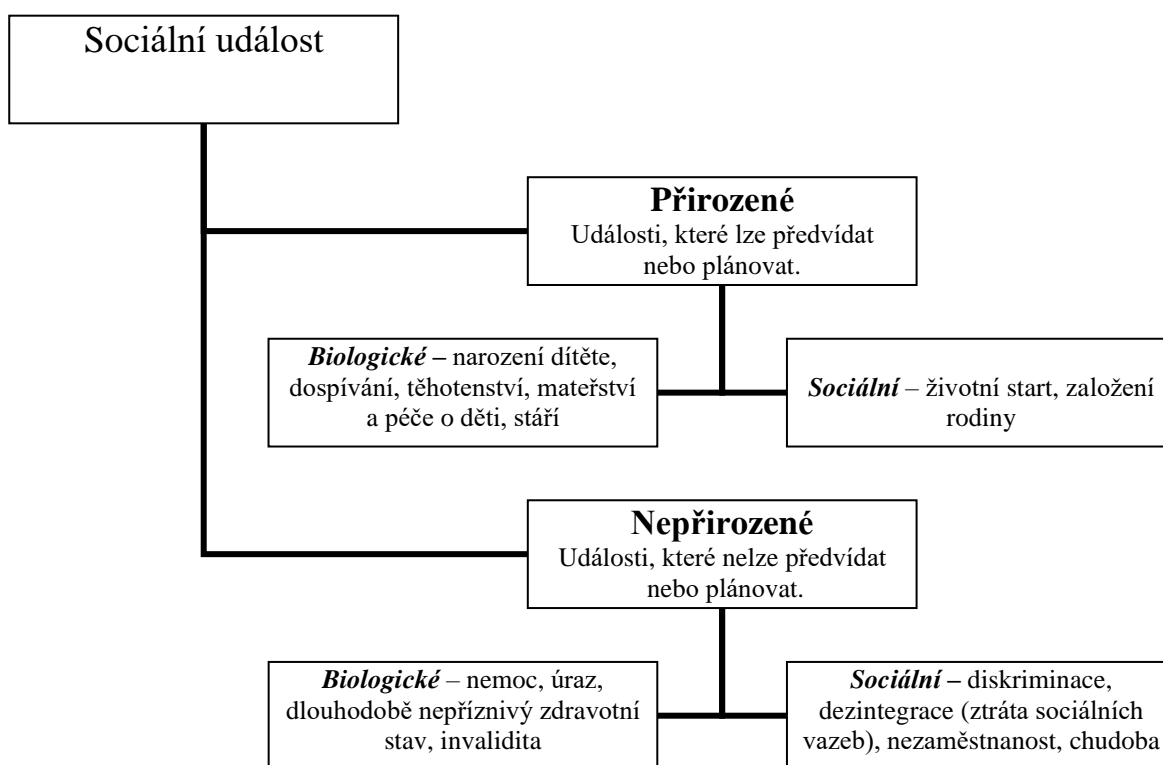
Zdroj: Vlastní zpracování

¹⁰ TOMEŠ, I. *Sociální politika – teorie a mezinárodní zkušenosti*. 2001, s. 26.

3.1.5 Sociální událost

Sociální událostí se v nemocenském pojištění rozumí situace krátkodobé ztráty příjmu, při které vzniká nárok na dávku nemocenského pojištění. Jde o vznik dočasné pracovní neschopnosti, nařízené karantény, vznik potřeby ošetřování nebo péče o člena domácnosti, nástup na peněžitou pomoc v mateřství a převedení zaměstnankyně na jinou práci, státní zaměstnankyně na jiné služební místo nebo ustanovení příslušnice na jiné služební místo.¹¹

Obrázek 3 Druhy sociálních událostí

Zdroj: Vlastní zpracování

¹¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ V ČR. *Slovník sociálního zabezpečení*. 2015. s. 100.

3.1.6 Sociální péče

Služby sociální péče můžeme zařadit mezi specializované činnosti, které pomáhají člověku vyřešit nepříznivou životní situaci. Nárok na příspěvek na péči má osoba, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc při zvládnání základních životních potřeb v takovém rozsahu, který odůvodňuje její zařazení do některého ze stupňů závislosti.¹² Sociální služby mohou mít formu **terénní** (za osobou dojíždí pracovníci centra nebo zařízení sociálních služeb), **ambulantní** (osoba sama dochází do centra nebo zařízení sociálních služeb) a **pobytovou** (osoba je v centru nebo zařízení ubytovaná).¹³ Skutečnost, že některá osoba bude potřebovat sociální péči, je obecným životním rizikem. Kdokoliv a kdykoliv se může dostat do situace, ve které bude potřebovat pomoc rodiny nebo profesionálů. Tato potřeba se objevuje ve všech obdobích života: v dětském věku, např. u dětí s nemocemi nervové nebo pohybové soustavy, ve středním věku, kdy jde nejčastěji o následky úrazů, a pravidelně ve vyšším a vysokém věku.¹⁴ Orgány, které poskytují dávky sociální péče u nás, jsou MPSV ČR, krajský úřad, obecní úřad s rozšířenou působností, pověřený obecní úřad a obecní úřad.

Druhy sociální péče:

- *sociální poradenství* – slouží k poskytnutí informací o řešení životní situace,
- *služby sociální péče* – slouží k zajištění fyzické a psychické soběstačnosti daným osobám (např. pečovatelská služba),
- *služby sociální prevence* – zaměřují se především na negativní jevy, jako je drogová závislost, gamblerství, kriminalita apod. (např. telefonická krizová pomoc).¹⁵

---

¹² KRÁLOVÁ, J., RÁŽOVÁ, E. - *Sociální služby a příspěvek na péči: komentář, právní předpisy* 2007.s 16.

¹³ Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. [cit. 2020-03-04] Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/socialni-davky/socialni-pece/>.

¹⁴ ARNOLDOVÁ, A.- *Sociální péče: učebnice pro obor sociální činnost*. 2016. s. 67.

¹⁵ Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. [cit. 2020-03-04] Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/socialni-davky/socialni-pece/>.

3.2 Sociální pojištění v České republice

Sociální pojištění je povinný finanční systém, kterým si člověk sám zajišťuje pro případ budoucí sociální události tak, že odkládá část své osobní spotřeby ve formě pojistného, které odvádí do systému. Systém je tedy financován z pojistného vybraného od zákonem stanoveného okruhu pojistníků (typicky zaměstnanců, zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečně činných). Systém zahrnuje nemocenské pojištění a důchodové pojištění.¹⁶ Pro dávky nemocenského pojištění je charakteristické, že řeší především krátkodobé události (jako např. pracovní neschopnost, peněžitá pomoc v mateřství apod.), zatímco důchodové zabezpečení se zabývá¹⁷ zejména záležitostmi dlouhodobými, resp. trvalými (jako např. invalidita, stáří, ztrátou živitele). Placením příspěvku na státní politiku zaměstnanosti občané zejména podporují činnost státu při rozšiřování pracovních příležitostí, prohlubování systémů rekvalifikace zaměstnanců, a tím přispívají ke zmírnění dopadů, které souvisejí s rizikem nezaměstnanosti.¹⁸ Sociální pojištění tvoří největší příjmový, ale i výdajový tok veřejných rozpočtů. Pojistné řadíme mezi tzv. neúvěrové příjmy veřejných rozpočtů.

Sociální pojištění je vymezeno zákonem:

- č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění,
- č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění,
- č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

---

¹⁶ ČELEDOVÁ, L., ČEVELA, R. - *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. 2019. s.13.

¹⁷ HEJKAL, T., ŠVÁCHOVÁ, M. - *Sociální pojištění podnikatelů, OSVČ a zaměstnanců malé organizace od roku 1995*. s. 13.

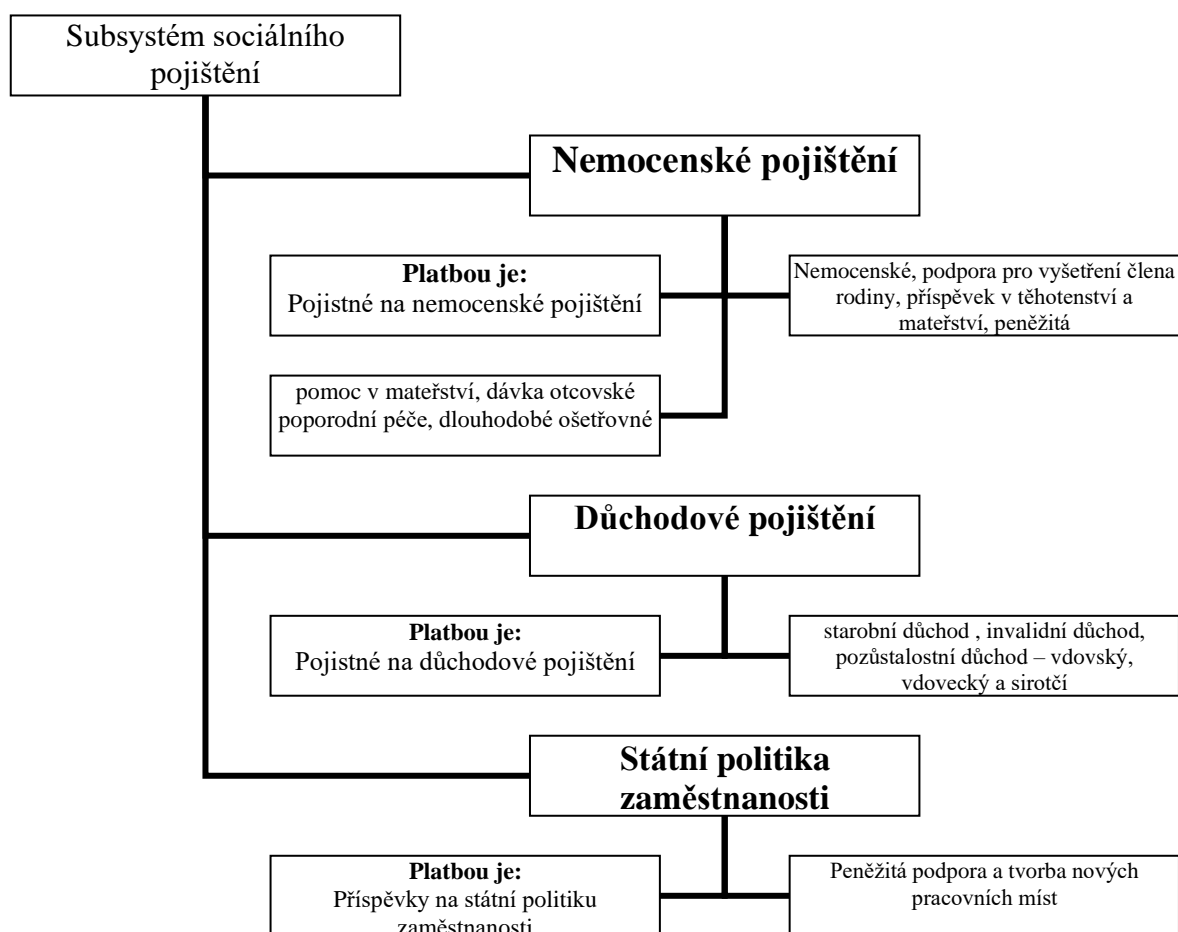
¹⁸ HEJKAL, T., ŠVÁCHOVÁ, M. - *Sociální pojištění podnikatelů, OSVČ a zaměstnanců malé organizace od roku 1995*. s. 14.

3.2.1 Subsystémy

Sociální pojištění má tři složky: důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Platí ho zaměstnanci i osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Za zaměstnance odvádí sociální pojištění zaměstnavatel, podnikatelé a živnostníci se starají sami. Pro zaměstnance je účast na všech třech složkách sociálního pojištění povinná, pro osoby samostatně výdělečně činné je nemocenské pojištění dobrovolné, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti platí povinně. Sociální pojištění nemusí platit osoby bez zdanitelných příjmů.¹⁹

Obrázek 4 Subsystém sociální politiky

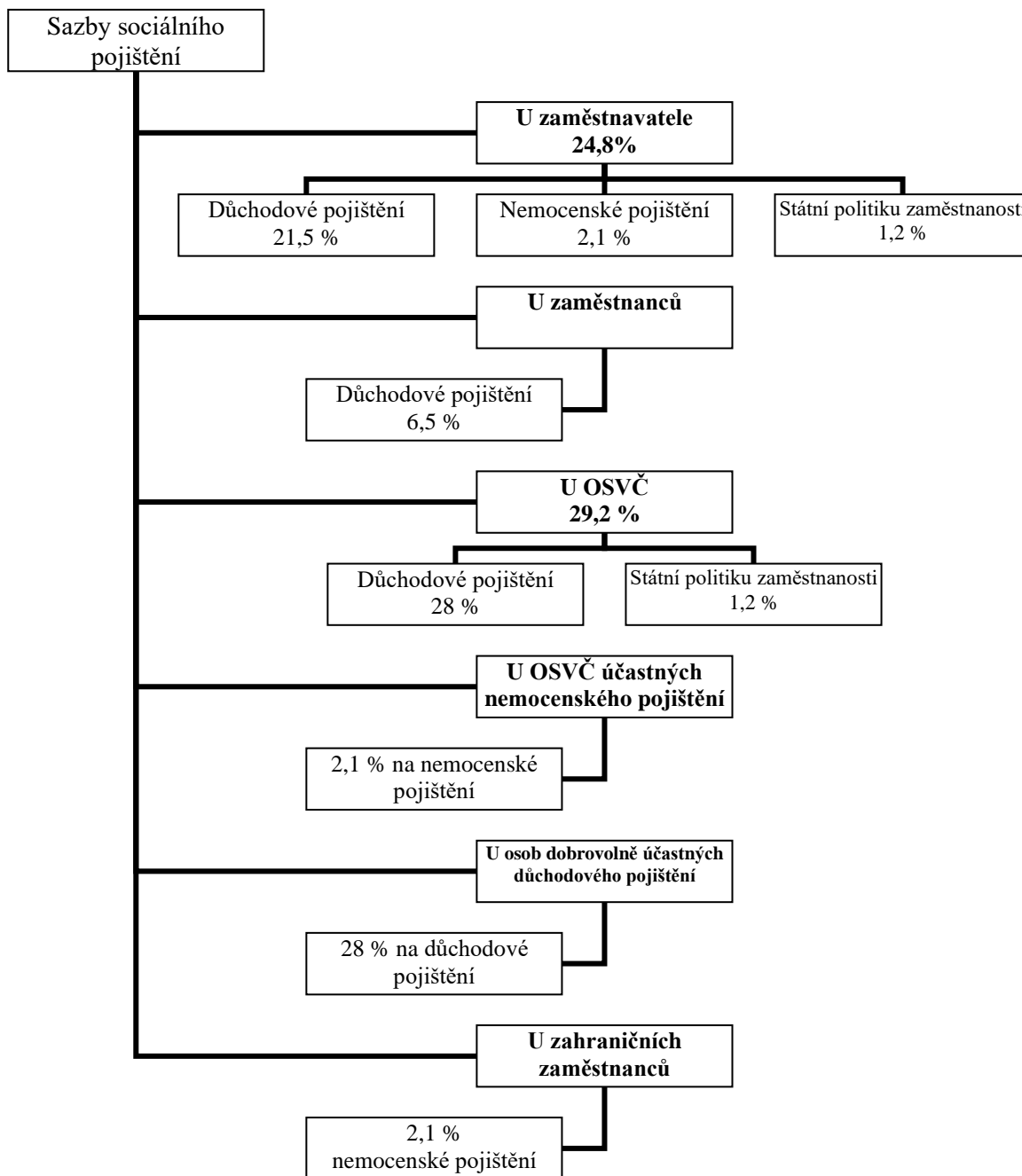
Zdroj: Vančurová (2008), vlastní zpracování.

¹⁹ Sociální pojištění 2019 - kolik zaplatíte, formuláře | Peníze.cz. *Peníze.cz - Půjčky, Kurzy měn, Akcie, Hypotéky, Bydlení, Daně* [online]. Copyright © 2000 [cit. 07.03.2020]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/socialni-pojisteni>

3.2.2 Sazby, odvod a splatnost pojistného a rozhodné období

Výše pojistného se stanoví z vyměřovacího základu v tzv. rozhodném období a v roce 2020 činí:

Obrázek 5 Sazby sociálního pojištění

Zdroj: Vybíhal (2020), vlastní zpracování

Pojistné vypočtené procentními sazbami se zaokrouhluje u každého jednotlivého poplatníka na celé Kč směrem nahoru. Rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ zaměstnance a zaměstnavatele, je **kalendářní měsíc**, za který se pojistné platí. U OSVČ je rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění, kalendářní rok.

U OSVČ a zahraničních zaměstnanců účastných nemocenského pojištění je rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění, kalendářní měsíc. Pojistné na sociální zabezpečení, včetně penále, přírážky k pojistnému na sociální zabezpečení a pokut ukládaných orgány sociálního zabezpečení za nesplnění povinností, je příjmem státního rozpočtu.²⁰ Všechny osoby, které jsou účastny nemocenského a důchodového pojištění a mají příjem započitatelný do vyměřovacího základu pro odvod pojistného, jsou podle zákona povinny platit pojistné. Pojistné odvádějí okresní správě sociálního zabezpečení zaměstnavatelé, OSVČ, zahraniční zaměstnanci a osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění (dále jen ODÚDP).

Zaměstnavatelé jsou povinni odvádět i pojistné, které je povinen platit zaměstnanec. Toto pojistné jsou mu povinni vypočítat a srazit z příjmů, které mu zúčtovali. Pojistné se odvádí na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen OSSZ). Částka pojistného se platí za jednotlivé kalendářní měsíce a je splatná od 1. dne do 20. dne následujícího kalendářního měsíce.²¹

---

²⁰ HEJKAL, T., ŠVÁCHOVÁ, M. - *Sociální pojištění podnikatelů, OSVČ a zaměstnanců malé organizace od roku*. 1995. s. 14.

²¹ VYBÍHAL, V., a kol. - *Mzdové účetnictví 2020, praktický průvodce*. 2020. s. 171.

3.3 Nemocenské pojištění v České republice

Nemocenské pojištění patří vedle důchodového pojištění k významným instrumentům sociálního zabezpečení. V rámci naplňování redistribuční funkce veřejných financí přispívají zaměstnanci, zaměstnavatelé a osoby samostatně výdělečně činné odvodem částek pojistného na nemocenské pojištění prostřednictvím správy sociálního zabezpečení. Odvedené částky nemocenského pojištění jsou pak zdrojem příjmů státního rozpočtu a jeho prostřednictvím jsou určeny pro výplatu dávek nemocenského pojištění za podmínek stanovených v právních předpisech.²² Nemocenské pojištění je upraveno zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Pojistné na nemocenské pojištění upravuje zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.²³ Od 1. 1. 2009 převzaly působnost při vyplácení dávek nemocenského pojištění orgány nemocenského pojištění. Soustavu těchto orgánů tvoří: okresní správy sociálního zabezpečení, Česká správa sociálního zabezpečení, Ministerstvo práce a sociálních věcí, služební orgány.

3.3.1 Podmínky účasti na nemocenském pojištění

Zaměstnanec je účastněn nemocenského pojištění po splnění dvou důležitých podmínek. Výkon činnosti práce musí být na území České republiky a výše sjednaného započitatelného příjmu musí být vyšší než 3 000 Kč/měsíčně. Pokud se výkon práce přechodně vykonává v cizině, je podmínkou, aby zaměstnavatel měl sídlo na území České republiky. Délka trvání pracovního poměru není od roku 2014 důležitá. Účastni nemocenského pojištění jsou i zaměstnanci, kteří si sjednali pracovní poměr např. na 15 pracovních dnů. V případě, že zaměstnanec zastává více zaměstnání současně, je pojištěn z každého z těchto zaměstnání, a to i když vykonává více zaměstnání u totožného zaměstnavatele. Zaměstnanec může být pojištěn jak v zaměstnání, tak i jako OSVČ naráz.

---

²² VYBÍHAL, V., a kol. - *Mzdové účetnictví 2020, praktický průvodce*. 2020. s. 245.

²³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ V ČR. *Slovník sociálního zabezpečení*. 2015. s. 42.

3.3.2 Vznik a zánik pojištění

Nemocenské pojištění vzniká zaměstnanci dnem vstupu do zaměstnání. Tedy dnem, kdy zaměstnanec začal vykonávat práci, za kterou bude vyplacen náhradou mzdy. Nemocenské pojištění zaniká dnem skončení pracovního poměru u daného zaměstnavatele. Účast osoby samostatně výdělečně činné na nemocenském pojištění je dobrovolná. Podle svého uvážení se může přihlásit k pojištění, a též i kdykoliv z pojištění odhlásit. Podmínkou pro účast je výkon práce na území České republiky, ale i mimo území, za podmínek oprávnění vyplývajících z právních předpisů ČR. Osoba samostatně výdělečně činná je pojištěna dnem podání přihlášky k účasti na pojištění na předepsaném tiskopisu. Na rozdíl od zaměstnance je osoba samostatně výdělečně činná účastněna na nemocenském pojištění u souběžně vykonávaných činností pouze jedinkrát. Zánik nemocenského pojištění u osob samostatně výdělečně činných je dnem uvedeným v odhláše z pojištění, či dnem skončení, pozastavení nebo zánikem samostatně výdělečné činnosti.

3.3.3 Denní vyměřovací základ a rozhodné období

Dávky nemocenského pojištění, mimo vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství, se vyměřují z denního vyměřovacího základu. Denní vyměřovací základ se stanoví tím způsobem, že vyměřovací základ zjištěný z rozhodného období se vykrátí množstvím kalendářních dnů připadajících na rozhodné období. V případě, že jsou v rozhodném období vyloučené dny, snižuje se o ně počet kalendářních dnů na rozhodné období. Vyloučené dny se rozumí kalendářní dny omluvené nepřítomností zaměstnance v práci, či prvních 14 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, ve kterých náleží zaměstnanci náhrada mzdy. Rozhodné období je 12 předešlých kalendářních měsíců. Vyměřovacím základem je u zaměstnance souhrn vyměřovacích základů pro pojistné na pojištění za jednotlivé kalendářní měsíce v rozhodném období. U osoby samostatně výdělečně činné je to souhrn měsíčních základů, ze kterých tato osoba zaplatila pojistné na pojištění.

3.3.4 Výpočet redukční hranice

Redukční hranice pro nemocenské pojištění platné pro rok 2020 se vynásobí koeficientem 0,175 a zaokrouhlí se na celé haléře nahoru.

Tabulka 1 Redukční hranice

1. redukční hranice	$1\ 162\ \text{Kč} \times 0,175 = 203,35\ \text{Kč}$
2. redukční hranice	$1\ 742\ \text{Kč} \times 0,175 = 304,85\ \text{Kč}$
3. redukční hranice	$3\ 484\ \text{Kč} \times 0,175 = 609,70\ \text{Kč}$

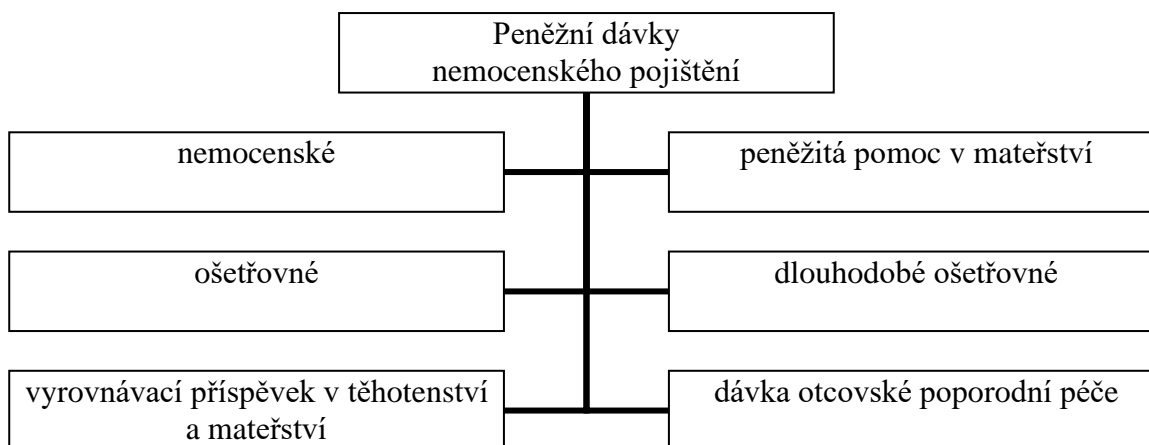
Zdroj: Vybíhal (2020), vlastní zpracování

Dále se při výpočtu řídí zákonem o nemocenském pojištění a částka do první redukční hranice se započte z průměrného hodinového výdělku z 90 %. Částka od druhé do první redukční hranice se započte ze 60 % a částka od druhé do třetí redukční hranice se započte ze 30 %. Nad částku třetí redukční hranice se už nezapočítává nic.²⁴

3.3.5 Dávky nemocenského pojištění

Z nemocenského pojištění se poskytuje 6 peněžitých dávek, a to dávka nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, ošetřovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství, dávka otcovské poporodní péče (tzv. otcovská) a dlouhodobé ošetřovné.

Obrázek 6 Peněžní dávky nemocenského pojištění

Zdroj: Vlastní zpracování

²⁴ Popis výpočtu nemocenské | Výpočet.cz. *Výpočet.cz - praktické výpočty, kalkulačky* [online]. [cit. 15.12.2020]. Dostupné z: <https://www.vypocet.cz/popis-vypoctu-nemocenske>

3.3.6 Nemocenské

Nárok na nemocenské má pojištěnec, který byl uznán dočasně práce neschopným, nebo kterému byla nařízena karanténa, trvá-li dočasná pracovní neschopnost nebo nařízená karanténa déle než 14 kalendářních dní. Do 14. dne nemoci dostává práce neschopný od zaměstnavatele náhradu mzdy. Náhrada mzdy se vyplácí jen za pracovní dny, oproti tomu dávky nemocenské člověku náleží za každý kalendářní den, i když vyjde pracovní neschopnost na víkend nebo svátek.²⁵ Podpůrčí doba zaměstnancům a OSVČ se počítá pro poskytnutí nemocenské až od 15. dne trvání dočasné pracovní neschopnosti a končí dnem, kdy končí dočasná pracovní neschopnost nebo nařízená karanténa. Podpůrčí doba může trvat nejdéle 380 kalendářních dnů ode dne vzniku dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény.

Sazby nemocenského pojištění jsou vypláceny v závislosti na délce trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény,

- **60 %** denního vyměřovacího základu od 15. kalendářního dne do 30. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény,
- **66 %** denního vyměřovacího základu od 31. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény do 60. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény,
- **72 %** denního vyměřovacího základu od 61. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény.

Pokud pobírá zaměstnanec nemocenské dávky, měl by počítat i s možností kontroly dodržování režimu v pracovní neschopnosti. Pokud nemocný není v hodinách stanovených lékařem doma zastižen, resp. na adrese uvedené v neschopence, může mu být krácena či odebrána nemocenská podpora. Prvních 14. dní pracovní neschopnosti má právo kontroly zaměstnavatel – z důvodu výplaty náhrady mzdy. Od 15. dne (výplata nemocenské) kontroly provádí pracovníci OSSZ.²⁶

---

²⁵ Výpočet nemocenské, nemocenská 2020 | Peníze.cz. *Peníze.cz - Půjčky, Kurzy měn, Akcie, Hypotéky, Bydlení, Daně* [online]. Copyright © 2000 [cit. 20.08.2020]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/kalkulacky/nemocenska>

²⁶ Nemocenská v roce 2020: Výše dávky, výpočet a kalkulačka | E15.cz. *E15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události* [online]. Copyright © 2001 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/vypocet-nemocenske>

3.3.7 Ošetřovné

Na ošetřovné má nárok zaměstnanec, který nemůže pracovat z toho důvodu, že musí ošetřovat dítě mladší deseti let, pokud onemocnělo či utrpělo úraz, nebo musí ošetřovat jiného člena domácnosti, jestliže jeho zdravotní stav vyžaduje ošetřování jinou osobou, nebo členky domácnosti, pokud její stav bezprostředně po porodu vyžaduje ošetřování jinou osobou. Dále nárok na ošetřovné vzniká, pokud zaměstnanec musí pečovat o zdravé dítě mladší deseti let, protože školské nebo dětské zařízení bylo uzavřeno (z důvodu havárie, epidemie) a dítěti byla nařízena karanténa nebo osoba, která jinak o dítě pečuje, sama onemocněla. Podmínkou nároku na ošetřovné je, že ošetřovaná osoba žije se zaměstnancem v domácnosti; to neplatí v případě ošetřování nebo péče o dítě mladší deseti let rodičem. Zaměstnanec nemůže uplatnit nárok na ošetřovné na dítě, na které již jiná osoba (zpravidla druhý z rodičů) uplatnila nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo rodičovský příspěvek (s výjimkou situace, kdy tato osoba sama nemůže o dítě pečovat). Při ošetřování (péči) se mohou osoby žijící v domácnosti jednou vystřídat. Ošetřovné se vyplácí nejdéle 9 kalendářních dnů. V případě osamělého zaměstnance, který má v trvalé péči alespoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku, činí tato lhůta 16 kalendářních dnů. Tato doba se přerušuje po dobu, po kterou byla ošetřovaná osoba v lůžkové péči zdravotnického zařízení. Výše ošetřovného od prvního kalendářního dne je 60 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den.²⁷

3.3.8 Dlouhodobé ošetření

Dlouhodobou péčí pro účely dlouhodobého ošetřovného se rozumí poskytování celodenní péče ošetřované osobě spočívající v každodenním ošetřování, provádění opatření spojených se zajištěním léčebného režimu stanoveného poskytovatelem zdravotních služeb nebo poskytování pomoci při péči o vlastní osobu ošetřované osoby. Péčí o vlastní osobu se rozumí zejména péče spojená s podáváním jídla a pití, oblékáním, svlékáním, tělesnou hygienou a pomocí při výkonu fyziologické potřeby. Přitom současně platí, že dlouhodobá péče by měla trvat alespoň 30 kalendářních dnů a musí být poskytována celodenně, tj. několikrát během dne, popřípadě i v noci.²⁸

---

²⁷ ČELEDVÁ, L., ČEVELA, R. - *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. 2019. s.82.

²⁸ ČELEDVÁ, L., ČEVELA, R. - *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. 2019. s.83.

Vznik potřeby dlouhodobé péče

Potřeba dlouhodobé péče vzniká dnem propuštění ošetřované osoby z hospitalizace. Ošetřující lékař poskytovatele lůžkové péče rozhodne o vzniku potřeby dlouhodobé péče, pokud hospitalizace trvala alespoň sedm kalendářních dní po sobě jdoucích, a to v den propuštění pacienta z lůžkové péče, jestliže vyšetřením zjistí, že zdravotní stav pacienta vyžaduje celodenní poskytování dlouhodobé péče jinou fyzickou osobou v domácím prostředí alespoň 30 kalendářních dnů. Ošetřující lékař bude ve věci rozhodovat na žádost ošetřované osoby nebo jejího zákonného zástupce, opatrovníka nebo osoby určené ošetřovanou osobou v den propuštění z hospitalizace.²⁹

Výpočet a výše dávky

Základem pro výpočet ošetřovného je denní vyměřovací základ. To je zjednodušeně řečeno průměrný denní příjem za rozhodné období – zpravidla za 12 kalendářních měsíců před měsícem, ve kterém vznikla sociální událost (např. potřeba péče). Příjmy (vyměřovací základy) v tomto období se sečtou, vydělí se počtem kalendářních dnů (do tohoto počtu se nezapočítávají tzv. vyloučené dny, to jsou např. dny, kdy náležela některá z dávek nemocenského pojištění) a získaná částka tvoří denní vyměřovací základ. Ten se dále podle zákona o nemocenském pojištění redukuje prostřednictvím tří redukčních hranic, tím se získá tzv. redukovaný denní vyměřovací základ. Od prvního kalendářního dne činí 60 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den.³⁰

---

²⁹ ČELEDOVÁ, L., ČEVELA, R. - *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. 2019. s.83.

³⁰Dlouhodobé ošetřovné - Česká správa sociálního zabezpečení. Úvod - Česká správa sociálního zabezpečení [online]. Copyright © [cit. 18.08.2020]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/dlouhodobě-osetřovně>.

3.3.9 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Vyrovnávací příspěvek v mateřství je určen těm zaměstnankyním, které byly z důvodu těhotenství, mateřství nebo kojení přerazeny na jinou práci, a v důsledku toho dosahují bez svého zavinění nižšího příjmu. Výše dávek je kalkulována jako procento redukovaného vyměřovacího základu. Jeho výše vychází z hrubého denního příjmu za rozhodné období, kterým je 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla pracovní neschopnost. Denní vyměřovací základ je následně strukturován do několika pásem, která jsou oddělena redukčními hranicemi.³¹

3.3.10 Peněžitá pomoc v mateřství

Základní podmínky nároku na tuto dávku jsou: V den, od něhož je dávka přiznávána, musí trvat účast na nemocenském pojištění nebo ochranná lhůta a v posledních dvou letech před tímto dnem musí trvat účast na nemocenském pojištění po dobu alespoň 270 dnů. U OSVČ je další podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství účast na nemocenském pojištění jako OSVČ po dobu aspoň 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrčí doby. U žen, jejichž pojištěné zaměstnání skončilo v době těhotenství, činí ochranná lhůta pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství tolik kalendářních dnů, kolik činilo toto jejich poslední zaměstnání, maximálně však 180 kalendářních dnů. Nástup na peněžitou pomoc v mateřství nastává dnem, který pojištěnka určí v období od počátku 8. do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu. Podpůrčí doba činí 28 týdnů (u pojištěnky, která porodila zároveň dvě nebo více dětí činí podpůrčí doba 37 týdnů). Peněžitou pomoc v mateřství je možno pobírat nejdéle do 1 roku věku dítěte, jde-li o dávku náležející z titulu porodu dítěte. Jde-li o dávku náležející z titulu převzetí dítěte do náhradní péče – do 7 let věku a 31 týdnů. Zákon umožňuje střídání matky dítěte s jejím manželem či otcem dítěte v péči o dítě, a to na základě písemné dohody, přičemž každý z nich má při této péči o dítě nárok na výplatu peněžitě pomoci v mateřství po dobu a za podmínek stanovených zákonem o nemocenském pojištění.³²

---

³¹ OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. - *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 2010. s. 164.

³² Nemocenské pojištění. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/nemocenske-pojisteni>

3.3.11 Otcovská

Dávka otcovské poporodní péče je novou dávkou z nemocenského pojištění od 1. února 2018. Nárok na tuto dávku má pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož je otcem a pojištěnec, který pečuje o dítě, které převzal do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, pokud dítě ke dni převzetí do této péče nedosáhlo 7 let věku. Podmínkou vzniku nároku je účast na nemocenském pojištění, a to v době nástupu na otcovskou. Podpůrní doba u otcovské činí 1 týden (7 kalendářních dnů) a začíná nástupem na otcovskou.³³ Nástup na otcovskou nastává dnem, který si pojištěnec určí v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče. Nelze ji čerpat přerušovaně. Otcovská se nevyplácí za dny pracovního klidu, pokud pojištěnci nevznikl nárok na výplatu otcovské alespoň za 1 kalendářní den, který měl být pro něho pracovním dnem. Výše otcovské za kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu.³⁴

---

³³ PELCL, L. - *Povinnosti zaměstnavatele: bez chyb, pokut a penále. 2019. s. 22.*

³⁴ PELCL, L. - *Povinnosti zaměstnavatele: bez chyb, pokut a penále. 2019. s. 23.*

3.4 Důchodové pojištění v České republice

Důchodový systém ČR je založen na povinném základním důchodovém pojištění podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Dále na doplňkovém penzijním spoření podle zákona č. 427/2011 Sb., které od roku 2013 nahradilo penzijní připojištění se státním příspěvkem podle zákona č. 42/1994 Sb. Součástí dobrovolných doplňkových systémů jsou i produkty komerčních pojišťoven – zejména životní pojištění. Právní úprava je jednotná pro všechny pojištěnce, neexistují speciální odvětvová či profesní schémata apod. Důchod ze základního důchodového pojištění pobírá více než 99 % obyvatel ve věku vyšším, než je věková hranice pro nárok na starobní důchod.³⁵ Zní to kacířsky, ale dnešní penzisté žijí v době, na niž se bude jednou vzpomínat jako na zlatou éru pro důchodce. Daleko méně starších lidí žije v chudobě než v minulosti. Lidé žijí déle, jsou relativně zdraví a jejich relativní životní úroveň je slušná.³⁶ Podle zákona o důchodovém pojištění jsou osoby účastné tohoto pojištění zabezpečeni v životních situacích, jako je stáří, invalidita a úmrtí živitele. Tehdy mají plátcí pojistného nárok na vyplácení dávek důchodového zabezpečení. Výdaje na dávky důchodového pojištění tvoří 1/3 výdajů státního rozpočtu České republiky.

3.4.1 Účast na důchodovém pojištění

a) zaměstnanci

Za „zaměstnance“ jsou v oblasti sociálního zabezpečení souhrnně označovány nejen osoby v pracovněprávních vztazích podle zákoníku práce (pracovní poměr, dohoda o pracovní činnosti, dohoda o provedení práce), ale též např. příslušníci ozbrojených sil, státní zaměstnanci. Osoby, které vykonávají činnost v těchto pojistných vztazích, jsou povinně účastny důchodového pojištění, pokud tuto činnost vykonávají v rozsahu, který zakládá účast na nemocenském pojištění.

---

³⁵ Důchodové pojištění. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/duchodove-pojisteni>

³⁶ LOUŽEK, M. - *Důchodová reforma*. 2014. s. 37.

b) Osoba samostatně výdělečně činná

Osoba samostatně výdělečně činná se dobrovolně přihlásila k účasti na důchodovém pojištění. Dále osoba samostatně výdělečně činná je účastna důchodového pojištění po dobu, po kterou vykonávala hlavní samostatnou výdělečnou činnost, nebo vykonávala vedlejší samostatnou výdělečnou činnost a její příjem z vedlejší samostatné výdělečné činnosti dosáhl v kalendářním roce nejméně tzv. rozhodné částky.³⁷

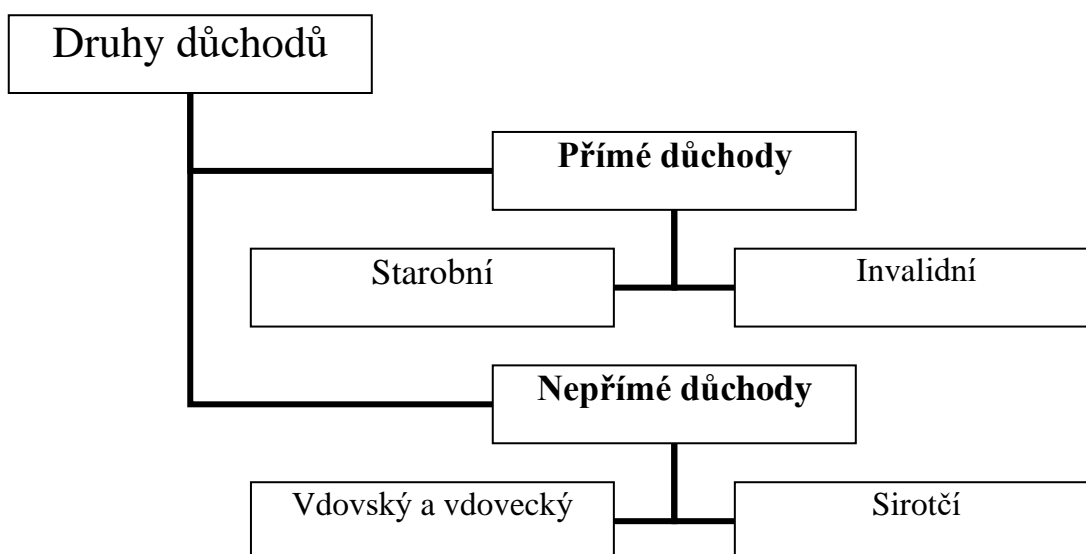
c) Dobrovolná účast

Dobrovolná účast na důchodovém pojištění je rovněž typem účasti, během níž zpravidla není vykonávána výdělečná činnost. Dobrovolná účast je možná pro osoby starší 18 let, jestliže podaly přihlášku k účasti na pojištění a účast na pojištění se týká doby, po kterou trvají kvalifikované důvody (např. doba „evidované nezaměstnanosti“, doba studia).³⁸

3.4.2 Druhy důchodů a jejich složky

Z důchodového pojištění se poskytují 2 skupiny důchodů.

Obrázek 7 Druhy důchodů

Zdroj: Vlastní zpracování

³⁷ Obecná informace k zákonu o důchodovém pojištění. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/obecna-informace-k-zakonu-o-duchodovem-pojisteni>

³⁸ Obecná informace k zákonu o důchodovém pojištění. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/obecna-informace-k-zakonu-o-duchodovem-pojisteni>

Přímé důchody jsou stanoveny na základě doby pojištění a výše výdělku příslušné osoby. Odvozené důchody se stanovují z přímého důchodu, který pobíral zemřelý, nebo na který by měl nárok. Výše každého důchodu se skládá ze dvou složek:

Základní výměra důchodu je stanovena pevnou sazbou a je pro všechny druhy důchodů stejná. Základní výměra důchodu činí 10 % průměrné mzdy, přičemž se zaokrouhluje na celé desetikoruny nahoru; výše základní výměry důchodu je vyhlášována pro každý kalendářní rok nařízením vlády. V roce 2020 činí 3 490 Kč.³⁹

Tabulka 2 Přehled vývoje základních výměr důchodů

Základní výměra důchodu od data	Kč
1. 1. 2011	2 230
1. 1. 2012	2 270
1. 1. 2013	2 330
1. 1. 2014	2 340
1. 1. 2015	2 400
1. 1. 2016	2 440
1. 1. 2017	2 550
1. 1. 2018	2 700
1. 1. 2019	3 270
1. 1. 2020	3 490

Zdroj: Vybíhal (2020), vlastní zpracování

Procentní výměra důchodu se stanoví procentní sazbou z tzv. výpočtového základu. U přímých důchodů se vychází z doby pojištění a u důchodů odvozených z procentní výměry důchodu zemřelého. Ten, kdo pobírá penzi, má nárok na 1,5 % z výpočtového základu za každý rok pojištění. Kdo je tedy plátcem pojištění např. 40 let (a platí po celou dobu), má nárok na penzi z procentního výměru ve výši 60 % výpočtového základu. U zaměstnanců jde o hrubou mzdu, u osob samostatně výdělečně činných podle dne platných zákonů o 50 % ze zisku.⁴⁰ Výše důchodu se stanoví měsíčně v celých Kč (zaokrouhlené na celé Kč nahoru).

³⁹ VYBÍHAL, V., a kol. - *Mzdové účetnictví 2020, praktický průvodce*. 2020. s. 215.

⁴⁰ FILIP, M., POSPÍŠIL, R. - *Finanční poradenství: Co s tou penzí*. 2013. s.68.

3.4.3 Dílčí ukazatele pro stanovení výše důchodu

Pro správné zvládnutí výpočtu důchodu je zapotřebí znát řadu ukazatelů. Jsou to:

Doba pojištění a náhradní doba pojištění

Doba pojištění má význam nejen pro stanovení výše důchodu, ale také pro splnění nároku na důchod (nezapočítává-li se určitá doba jako doba pojištění, nelze vzít v úvahu ani příjem dosažený během této doby). Vedle dob pojištění (ve vlastním slova smyslu) ovšem existují také tzv. náhradní doby pojištění. Přitom pro stanovení výše důchodu a splnění nároku na důchod se oba typy dob pojištění hodnotí stejně, až na výjimky, kdy se z náhradních dob pojištění započítává jen 80 %. Základní rozdíl ale spočívá vtom, že za dobu pojištění se platí pojistné, zatímco za náhradní dobu pojištění se pojistné neplatí.⁴¹ Náhradní doba pojištění je životní období, v němž člověk sice neodvádí žádné pojistné, ale přesto se mu tato doba započítává do potřebné doby pojištění. Jedná se například o dobu vedení v evidenci úřadu práce.⁴² Kryjí-li se doby pojištění (včetně náhradních) navzájem, započte se jen ta doba, jejíž zápočet je pro pojištěnce nejvýhodnější.⁴³

Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu

Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu se určuje za použití příslušných všeobecných vyměřovacích základů (stanoví vláda nařízením do 30. září následujícího kalendářního roku ve výši průměrné měsíční mzdy za kalendářní rok zjištěné ČSU) a přepočítacího koeficientu (stanoví MPSV ČR vyhláškou podle údajů ČSU o průměrné měsíční mzdě za stanovená pololetí - určuje se jako podíl průměrné měsíční mzdy za první pololetí kalendářního roku, který o jeden rok předchází roku přiznání důchodu, a průměrné měsíční mzdy za první pololetí kalendářního roku, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu). Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu se stanoví jako podíl všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, vynásobeného přepočítacím koeficientem a všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, za který se vypočítává roční vyměřovací základ.⁴⁴

⁴¹ CIPRA, T. - *Penze: kvantitativní přístup*. 2012. s. 310.

⁴² POTŮČEK, M. *České důchody*. 2018. s. 176.

⁴³ CIPRA, T. - *Penze: kvantitativní přístup*. 2012. s. 310.

⁴⁴ Obecná informace k zákonu o důchodovém pojištění. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/obecna-informace-k-zakonu-o- Duchodovem-pojisteni>

Důchodový věk

Důchodový věk je základní podmínkou uplatnění nároku na starobní důchod. Pro účely starobního důchodu není důchodový věk stanoven jednotně, ale je diferencován podle několika hledisek:

- rozlišení muž nebo žena;
- počet vychovaných dětí (u žen);
- časové rozlišení dne dosažení důchodového věku podle data narození;
- zvláštní hlediska, označená souborně jako snížený důchodový věk.⁴⁵

U obecného důchodového věku jsou stanovena 3 časová období podle roku narození, ve kterých jsou odlišně stanoveny hranice důchodového věku, a to:

1. časové období pro pojištěnce narozené před rokem 1936

V 1. časovém období činil důchodový věk u mužů 60 let a u žen 53 až 57 let (podle počtu vychovaných dětí). Jestliže žena vychovala alespoň 5 dětí, činil důchodový věk 53 let, při výchově 3 nebo 4 dětí 54 let, 2 dětí 55 let, 1 dítěte 56 let a žádného dítěte 57 let.

2. časové období pro pojištěnce narozené v období 1936 až 1971

V 2. časovém období se důchodový věk zvyšuje o kalendářní měsíce. Za důchodový věk se považuje věk dosažený v určeném kalendářním měsíci v den, který se číslem shoduje se dnem narození pojištěnce, popř. neobsahuje-li takto určený měsíc takový den, považuje se za důchodový věk ten věk, který je dosažen v posledním dni určeného kalendářního měsíce. (Viz. tabulka v příloze č. 2.)

3. časové období pro pojištěnce narozené po roce 1971

Ve 3. časovém období u pojištěnců narozených po roce 1971 důchodový věk činí jednotně 65 let.⁴⁶

---

⁴⁵ VYBÍHAL, V., a kol. - *Mzdové účetnictví 2020, praktický průvodce*. 2020. s. 217.

⁴⁶ VYBÍHAL, V., a kol. - *Mzdové účetnictví 2020, praktický průvodce*. 2020. s. 218.

Výpočtový základ

Výpočtový základ je klíčový pro stanovení procentní výměry (tj. „zásluhové“ složky důchodu, která se vyměří vynásobením doby pojištění, přírůstkového faktoru ve tvaru konstantní procentní sazby, a právě výpočtového základu, což je příslušným způsobem indexovaný a redukovaný měsíční platový průměr během pracovního života).⁴⁷ Pro jeho popis se musí definovat některé další pojistně-technické veličiny, totiž (i) *roční vyměřovací základ* (tj. indexovaný výdělek za daný rok), (ii) *rozhodné období* (tj. období, z něhož se při vyměřování důchodu výdělků započítávají), (iii) *vyložené doby* (tj. doby, které se z rozhodného období vylučují, protože zpravidla během nich pojištěnec nedosahoval příjmu) a (iv) *osobní vyměřovací základ* (tj. měsíční průměr ročních vyměřovacích základů přes rozhodné období bez vyloučených dob).

Vyloučené doby

Vyloučená doba je doba, která se při výpočtu osobního vyměřovacího základu vyloučí tak, aby nezhoršovala průměrný výdělek. Organizace je povinna evidovat tyto vyloučené doby: poskytování peněžité pomoci v mateřství, poskytování podpory při ošetřování člena rodiny, poskytování nemocenského, vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky, pokud nejde o vojáky z povolání a vojáky v další službě, civilní službu (do 22. 11. 2004).⁴⁸

Roční vyměřovací základ

Roční vyměřovací základ pojištěnce je úhrn všech příjmů daného pojištěnce za příslušný kalendářní rok (tento úhrn se podle zákona č. 589/1992 Sb. jednoduše označuje jako vyměřovací základ pojištěnce pro stanovení pojistného za daný kalendářní rok) vynásobený tzv. koeficientem nárůstu všeobecného vyměřovacího základu KNVVZ.

$$RVZ = VZ * KNVVZ$$

kde RVZ je roční vyměřovací základ pojištěnce, VZ je úhrn vyměřovacích základů pojištěnce pro stanovení pojistného za daný kalendářní rok a KNVVZ je koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu.⁴⁹

---

⁴⁷ CIPRA, T. - *Penze: kvantitativní přístup*. 2012. s. 312.

⁴⁸ PELIKÁNOVÁ, H., ŠANTRŮČEK, V. - *Důchodové pojištění: povinnosti zaměstnavatele od roku 2005*. 2005. s. 43.

⁴⁹ CIPRA, T. - *Penze: kvantitativní přístup*. 2012. s. 313.

Osobní vyměřovací základ

Osobní vyměřovací základ je potřebný pro stanovení tzv. výpočtového základu. Stanoví se jako měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období. Vypočte se jako součin koeficientu 30,4167 (365:12) a podílu úhrnu ročních vyměřovacích základů za rozhodné období a počtu kalendářních dnů připadajících za rozhodné období. Počet kalendářních dnů rozhodného období se snižuje o vyloučené dny. Osobní vyměřovací základ se tedy zjišťuje z ročních výdělků.

Osobní vyměřovací základ se zaokrouhuje na celé Kč nahoru a vypočítá se podle vztahu:

Obrázek 8 Osobní vyměřovací základ

$${}_oZ_v = 30,4167 \cdot \frac{\sum_r Z_v}{D_k - D_v},$$

kde ${}_oZ_v$ je osobní vyměřovací základ;
 $\sum_r Z_v$ je souhrn ročních vyměřovacích základů;
 D_k je počet kalendářních dnů rozhodného období;
 D_v je počet vyloučených kalendářních dnů v rozhodném období.

Zdroj: Vybíhal (2020)

Z osobního vyměřovacího základu pojištěnce se odvozuje výpočtový základ pojištěnce jako:

- určitý průměr dosažených výdělků za stanovené období,
- nebo z dřívějšího osobního vyměřovacího základu, pokud pojištěnec již pobíral nebo pobírá některé z přímých důchodů.

Výpočtovým základem je osobní vyměřovací základ za podmínky, že nepřevyšuje tzv. 1. redukční hranici.⁵⁰

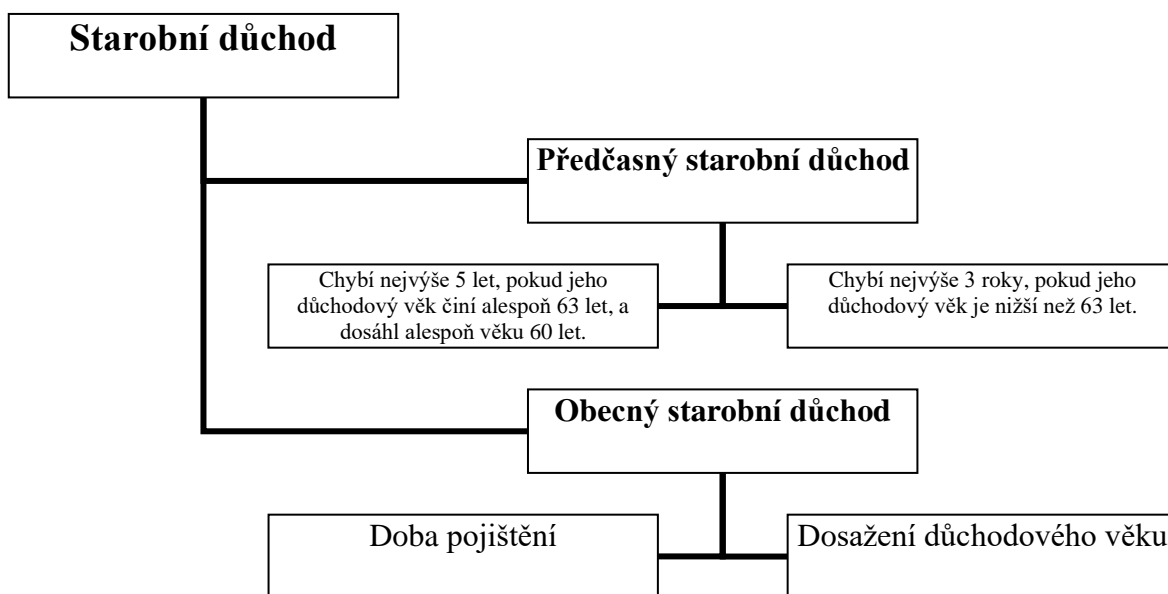
⁵⁰ VYBÍHAL, V., a kol. - *Mzdové účetnictví 2020, praktický průvodce*. 2020. s. 226.

3.4.4 Starobní důchod

Starobní důchod představuje základní dávku důchodového pojištění. Nárok na starobní důchod je vázán především na dosažení stanoveného věku a jeho účelem je zabezpečit pojištěnce v období, kdy vzhledem k věku je zpravidla ukončena výdělečná činnost.⁵¹ Do potřebné doby pojištění (vyplývající např. z pracovního poměru, doby výkonu samostatné výdělečné činnosti aj.) se zahrnuje i tzv. náhradní doba pojištění, pokud doba pojištění trvala alespoň 1 rok. Všechny doby pojištění a některé náhradní doby se pro účely nároku na starobní důchod započítávají v plném rozsahu, a zápočet ostatních náhradních dob pojištění je jen v rozsahu 80 %. Potřebná doba pojištění se zjišťuje v období od skončení povinné školní docházky do dne, od něhož se přiznává starobní důchod.⁵²

Rozlišují se 2 typy starobního důchodu:

Obrázek 9 Druhy starobního důchodu

Zdroj: Vybíhal (2020), vlastní zpracování

⁵¹ PŘIB, J. -. *Kdy do důchodu a za kolik: právní stav k. 13. aktualizované vydání.* 2012. s. 68.

⁵² VYBÍHAL, V., a kol. - *Mzdové účetnictví 2020, praktický průvodce.* 2020. s. 232.

3.4.5 Invalidní důchod

Invalidní důchod je jedním z čtyř druhů důchodů českého důchodového systému (vedle důchodu starobního, vdovského, vdoveckého a sirotčího). V závislosti na zjištěném stupni invalidity se invalidní důchod nyní rozlišuje na invalidní důchod pro invaliditu prvního, druhého a třetího stupně. Rozdíl mezi jednotlivými stupni invalidity spočívá v míře poklesu pracovní schopnosti občana (pokles o 35 % až 49 % znamená invaliditu prvního stupně, o 50 % až o 69 % invaliditu druhého stupně a o 70 % a více pak invaliditu třetího stupně). Pro nárok na invalidní důchod je třeba splnit stanovené podmínky. Jednou z nich je tzv. zjištění invalidity, jemuž předchází proces posuzování zdravotního stavu. Další nezbytnou podmínkou je potřebná doba pojištění, která se zjišťuje z období před vznikem invalidity. Doba pojištění se nevyžaduje pouze v případě, kdy invalidita vznikla následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.⁵³

3.4.6 Vdovský a vdovecký důchod

Vdovské a vdovecké důchody patří mezi takzvané pozůstalostní důchody a poskytují se ovdovělým osobám z českého důchodového systému (vedle důchodu starobního, invalidního a sirotčího). Vdova/vdovec má nárok na vdovský/vdovecký důchod po zemřelé osobě (po manželovi nebo manželce), která pobírala starobní nebo invalidní důchod nebo pokud ještě nebyla příjemcem důchodu, splnila ke dni úmrtí podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na důchod (invalidní nebo starobní). Získání potřebné doby pojištění se nevyžaduje pouze tehdy, když manžel či manželka zemřel/a následkem pracovního úrazu. Další podmínkou je, že manželství existovalo k datu úmrtí manžela či manželky. Dnem uzavření nového manželství nárok na vdovský/vdovecký důchod zanikne. Podmínky nároku na vdovský/vdovecký důchod stanoví zákon o důchodovém pojištění (z. č. 155/1995 Sb.).⁵⁴

---

⁵³ Invalidní důchod - Česká správa sociálního zabezpečení. Úvod - Česká správa sociálního zabezpečení [online]. Copyright © [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni- Duchod>

⁵⁴ Vdovský/vdovecký důchod - Česká správa sociálního zabezpečení. Úvod - Česká správa sociálního zabezpečení [online]. Copyright © [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vdovsky-vdovecky- Duchod>

3.4.7 Sirotčí

Sirotčí důchody patří mezi takzvané pozůstalostní důchody a poskytují se osiřelým dětem z českého důchodového systému. Sirotek, je-li nezaopatřeným dítětem, má vždy nárok na sirotčí důchod po zemřelém rodiči (osvojiteli/pečovateli), který pobíral starobní nebo invalidní důchod anebo zemřel následkem pracovního úrazu. Aby nárok na sirotčí důchod vznikl i v ostatních případech, musí zesnulá osoba získat stanovenou dobu důchodového pojištění, která je závislá na věku rodiče:

- jde-li o osobu starší 28 let, činí doba důchodového pojištění alespoň jeden rok v období posledních deseti roků přede dnem úmrtí;
- jde-li o osobu starší 38 let, činí doba důchodového pojištění dva roky v posledních dvaceti letech přede dnem úmrtí.

Do doby důchodového pojištění zemřelého rodiče se však nezahrnují náhradní doby pojištění, to znamená, že musí jít o tzv. dobu placeného pojištění, tedy dobu výdělečné činnosti, za kterou je vyplácen příjem podléhající odvodu pojistného na sociální zabezpečení (důchodové pojištění). Nárok na sirotčí důchod nevzniká po pěstounovi.⁵⁵

---

⁵⁵ Sirotčí důchod - Česká správa sociálního zabezpečení. Úvod - *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Copyright © [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/sirotci- Duchod>

3.5 Zdravotní pojištění v České republice

Zdravotní pojištění slouží k úhradě zdravotní péče, která má za cíl prostřednictvím zdravotních služeb zlepšit nebo zachovat zdravotní stav či zmírnit utrpení pojištěnce. Podmínky zdravotního pojištění se řídí zejména zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. V České republice je systém poskytování zdravotní péče založen na principu solidarity, kdy je podle Bismarckovského modelu zdravotnictví pro všechny občany povinné odvádět platbu za zdravotní pojištění do fondů zdravotních pojišťoven. Všichni pojištěnci odvádí platbu 13,5 % z vyměřovacího základu. Týká se to jak zaměstnanců (1/3 hradí zaměstnanec a 2/3 zaměstnavatel), tak osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) a osob bez zdanitelných příjmů (OBZP). Za zákonem vymezené skupiny občanů (např. seniory, studenty, nezaopatřené děti atd.) je plátcem pojistného stát.⁵⁶

Podle zákona č. 48/1997 Sb. jsou povinně pojištěny všechny osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky, bez ohledu na jejich občanství a osoby, které nemají trvalý pobyt na území České republiky, ale jsou zaměstnány u zaměstnavatele, který má na území ČR sídlo či trvalý pobyt.

3.5.1 Zdravotní péče hrazena ze zdravotního pojištění

Ze zdravotního pojištění se hradí zdravotní péče poskytnutá pojištěnci s cílem zachovat nebo zlepšit jeho zdravotní stav. Tato zdravotní péče zahrnuje léčebnou péči ambulantní a ústavní (včetně diagnostické péče, rehabilitace, péče o chronicky nemocné a zdravotní péče o dárce tkání nebo orgánů související s jejich odběrem), pohotovostní a záchrannou službu, preventivní péči atd.⁵⁷

3.5.2 Zdravotní pojišťovny

Zdravotní pojišťovny jsou samostatnými právními subjekty, které mají za úkol provádět veřejné zdravotní pojištění. Tato velmi rozsáhlá činnost zahrnuje především na jedné straně

---

⁵⁶ Veřejné zdravotní pojištění – Ministerstvo zdravotnictví. Ministerstvo zdravotnictví [online]. [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/verejne-zdravotni-pojisteni-2/>

⁵⁷ VOŘÍŠEK, V. - *Právní nároky zaměstnanců*. 2008. s. 182.

výběr pojistného od plátců pojistného a na druhé straně úhrady zdravotních služeb poskytovatelům zdravotních služeb. Všechny zdravotní pojišťovny mají komplexní zodpovědnost po stránce odborné i ekonomické za hrazené zdravotní služby poskytované každému z celkem více než 10 milionů pojištěnců veřejného zdravotního pojištění. V souladu s těmito stěžejními úkoly pak činnost zdravotních pojišťoven zahrnuje také řadu dalších souvisejících oblastí, jako např. vedení evidence pojištěnců (VZP ČR vede centrální registr všech pojištěnců), vedení evidence poskytovatelů zdravotních služeb, kontrolní činnosti (jak plátců pojistného, tak i poskytovatelů zdravotních služeb), a další.⁵⁸

Tabulka 3 Přehled existujících zdravotních pojišťoven k datu 31. 12. 2019

Zkratka	Název	Číslo
VZP ČR	Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR	111
VoZP ČR	Vojenská zdravotní pojišťovna ČR	201
ČPZP	Česká průmyslová zdravotní pojišťovna	205
OZP	Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví	207
ZPŠ	Zaměstnanecká pojišťovna Škoda	209
ZP MV ČR	Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra ČR	211
RBP	Revírní bratrská pokladna	213

Zdroj: Vybíhal (2020), vlastní zpracování

3.5.3 Plátcí pojistného

Plátcí pojistného zdravotního pojištění jsou podle zákona o veřejném zdravotním pojištění pojištěnci, zaměstnavatelé a stát. Pojištěnec je plátcem pojistného, pokud je zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou či osobou, která má na území České republiky trvalý pobyt, avšak není ani zaměstnancem, ani osobou samostatně výdělečně činnou a není za něj plátcem pojistného stát.⁵⁹

⁵⁸ Zdravotní pojišťovny – Ministerstvo zdravotnictví. Ministerstvo zdravotnictví [online]. [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/zdravotni-pojistovny-2/>.

⁵⁹ VOŘÍŠEK, V. - *Právní nároky zaměstnanců*. 2008. s. 176.

3.5.4 Povinnosti zaměstnavatelů

K základním povinnostem zaměstnavatelů patří povinnost platit část pojistného za své zaměstnance. Povinnost vzniká dnem nástupu zaměstnance do zaměstnání a zaniká dnem skončení zaměstnání. Zaměstnavatel je povinen nejpozději do 8 dnů od vzniku skutečnosti oznámit u příslušné zdravotní pojišťovny nástup zaměstnance do zaměstnání a ukončení pracovního poměru. Zaměstnavatel má též povinnost oznámit zdravotní pojišťovně změnu zdravotní pojišťovny samotným zaměstnancem, pokud mu tuto skutečnost sdělil. Zaměstnavatel je povinen nejpozději v den splatnosti pojistného předat každé zdravotní pojišťovně, u které jsou pojištěni jeho zaměstnanci, přehled o platbách pojistného, který obsahuje součet vyměřovacích základů zaměstnanců pojištěných u příslušné zdravotní pojišťovny, celkovou výši pojistného, vypočteného jako součet pojistného jednotlivých zaměstnanců pojištěných u příslušné zdravotní pojišťovny, a počet zaměstnanců, na které se údaje vztahují.⁶⁰

3.5.5 Povinnosti zaměstnance a osob samostatně výdělečně činných

Při nástupu do pracovního poměru má zaměstnanec povinnost sdělit svému zaměstnavateli, u které zdravotní pojišťovny je pojištěný. Zaměstnanec má povinnost i oznámit svému zaměstnavateli změnu zdravotní pojišťovny a to do 8. dne od provedené změny. Osoba samostatně výdělečně činná má povinnost platit pojistné dnem zahájení samostatné výdělečné činnosti. Osoba samostatně výdělečně činná je povinna oznámit příslušné zdravotní pojišťovně zahájení, nebo ukončení samostatné výdělečné činnosti nejpozději do 8 dnů ode dne, kdy tuto činnost zahájila, nebo ukončila.

3.5.6 Výše pojistného a rozhodné období

Výše pojistného činí 13,5 % z vyměřovacího základu za rozhodné období. Výši pojistného je jeho plátce povinen si sám vypočítat. Pojistné se zaokrouhluje na celé koruny nahoru. Rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ, je kalendářní měsíc, za který se pojistné platí, pokud není stanoveno jinak.⁶¹ Měsíční rozhodné období platí pro

---

⁶⁰ VYBÍHAL, V., a kol. - *Mzdové účetnictví 2020, praktický průvodce*. 2020. s. 152.

⁶¹ VYBÍHAL, V., a kol. - *Mzdové účetnictví 2020, praktický průvodce*. 2020. s. 153.

zaměstnavatele a zaměstnance. U osoby samostatně výdělečně činné je rozhodným obdobím kalendářní rok, za který si zdravotní pojištění platí.

3.5.7 Vyměřovací základ u zaměstnance

Vyměřovacím základem zaměstnance je úhrn příjmů ze závislé činnosti, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, a nejsou od této daně osvobozeny, a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním. Zúčtovaným příjmem se pro účely věty první rozumí plnění, které bylo v peněžní nebo nepeněžní formě nebo formou výhody poskytnuto zaměstnavatelem zaměstnanci nebo předáno v jeho prospěch, popřípadě připsáno k jeho dobru, anebo spočívá v jiné formě plnění prováděné zaměstnavatelem za zaměstnance.⁶²

Minimální mzda = minimální vyměřovací základ pro zaměstnance. Minimální měsíční sazba pojistného za zaměstnané osoby je od 1. 1. 2020 částka **1 971 Kč**.

3.5.8 Vyměřovací základ OSVČ

Vyměřovacím základem u osoby samostatně výdělečně činné od roku 2006 je 50 % příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení (dle § 7 odst. 8 a § 24 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu ve znění pozdějších předpisů). U osoby samostatně výdělečně činné účtující v hospodářském roce se příjem ze samostatné výdělečné činnosti a výdaje vynaložené na jeho dosažení, zajištění a udržení zúčtované v hospodářském roce zahrnují do kalendářního roku, do kterého jsou vykazovány pro účely daně z příjmů.⁶³

Minimální vyměřovací základ pro výpočet pojistného u osoby samostatně výdělečně činné byl pro rok 2020 stanoven ve výši **17 417,50 Kč**.

Minimální záloha na zdravotní pojištění pro osoby samostatně výdělečně činné je od 1.1.2020 částka **2 352 Kč**.

---

⁶² VYBÍHAL, V., a kol. - *Mzdové účetnictví 2020, praktický průvodce*. 2020. s. 153.

⁶³ VYBÍHAL, V., a kol. - *Mzdové účetnictví 2020, praktický průvodce*. 2020. s. 159.

4 Analytická část

Analytická část diplomové práce porovnává pojistné a dávky nemocenského a důchodového pojištění u zaměstnanců a OSVČ v České republice. Aby výsledný rozdíl byl porovnatelný, vychází se ze stejného vyměřovacího základu pro odvod pojistného u zaměstnance a OSVČ. Vyměřovacím základem bude průměrná mzda pro rok 2020 v České republice. Dále analytická část porovnává nárok zaměstnankyň a OSVČ na peněžitou pomoc v mateřství, tzv. peněžitý příspěvek „rodičovská“ a „mateřská“, kterou pobírá žena v souvislosti s těhotenstvím, mateřstvím a péčí o novorozence. Poslední část porovnává peněžní podporu v nezaměstnanosti, která je stanovena jako procentuální část z čistého průměrného výdělku v posledním zaměstnání u zaměstnance, nebo jako poslední vyměřovací základ v rozhodném období přepočtený na jeden kalendářní měsíc u OSVČ v České republice.

4.1 Pojistné v České republice

V České republice je důchodové pojištění u zaměstnavatele stanoveno na 21,5 % a nemocenské pojištění na 2,1 %. U zaměstnanců je důchodové pojištění 6,5 %. U OSVČ je důchodové pojištění stanoveno na 28 % a nemocenské pojištění na 2,1 %. U OSVČ je účast na nemocenském pojištění dobrovolná. Tabulka udává sazby pojistného v procentech pro rok 2020 v České republice. Výše pojistného se stanoví z vyměřovacího základu zjištěného v tzv. rozhodném období a platí se za jednotlivé kalendářní měsíce.

Tabulka 4 Sazby pojištění v České republice

Druh pojištění	Výše sazby		
	Zaměstnavatel	Zaměstnanec	OSVČ
Důchodové	21,5 %	6,5 %	28 %
Nemocenské	2,1 %	-	2,1 %

..

Zdroj: vlastní zpracování

4.2 Dávky pracovní neschopnosti u zaměstnance

Pokud lékař uzná zaměstnance pracovní neschopností, má nárok na nemocenské pojištění od 15. kalendářního dne. Od vzniku uznání nemocenských dávek je nárok na pobírání dávek maximálně 380 kalendářních dnů.

4.2.1 14 dní pracovní neschopnosti u zaměstnance

Zaměstnavatel je podle zákona povinen vyplácet prvních 14 dní zaměstnanci náhradu mzdy. Zaměstnavatel je oprávněn po celou dobu pracovní neschopnosti svého zaměstnance kontrolovat. Pokud by se v době kontroly zaměstnanec nenacházel na místě adresy, která je oficiálně na pracovní neschopnosti udána a neměl k tomu povolení od lékaře, může být svým zaměstnavatelem postižen odebráním náhradní mzdy.

Výpočet náhrady mzdy:

Březen 2020 22 pracovních dnů = 176 pracovních hodin

Duben 2020 20 pracovních dnů = 160 pracovních hodin

Květen 2020 19 pracovních dnů = 152 pracovních hodin

Celkem 488 pracovních hodin

Výpočet průměrného hodinového výdělku: 34 835 Kč (měsíční mzda) x 3 (měsíce čtvrtletí) / 488 (hodiny ve čtvrtletí) = 214,15 Kč

Obrázek 10 Výpočet náhrady mzdy 14 kalendářních dnů

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy							80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)							214,15 Kč
Redukce PHV							
	do	203,35 Kč	redukce na	90%	tj. na	183,02 Kč	
nad	203,35 Kč	do	304,85 Kč	redukce na	60%	tj. na	6,48 Kč
nad	304,85 Kč	do	609,70 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	609,70 Kč	nezohledňuje se					
Redukovaný PHV							189,50
Výpočet náhrady mzdy za		80	hodin	60%	z 189,5	tj. 113,7 x 80	9 096,00 Kč
NÁHRADA MZDY							9 096 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 14 kalendářních dnů náleží zaměstnanci náhrada mzdy od zaměstnavatele ve výši **9 096 Kč**. Nemocenské pojištění zaměstnanci nenáleží, protože dočasná pracovní neschopnost trvala méně než 15 kalendářních dnů.

4.2.2 30 dní pracovní neschopnosti u zaměstnance

Zaměstnanec pracující v České republice má průměrnou mzdu 34 835 Kč, ta se mu za poslední rok nezměnila. Náhle onemocněl a v domácím ošetřování zůstal 30 dní.

Obrázek 11 Výpočet náhrady mzdy za 14 kalendářních dnů

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy						80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)						214,15 Kč
Redukce PHV						
		do	203,35 Kč	redukce na	90%	tj. na 183,02 Kč
nad	203,35 Kč	do	304,85 Kč	redukce na	60%	tj. na 6,48 Kč
nad	304,85 Kč	do	609,70 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	609,70 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný PHV						189,50
Výpočet náhrady mzdy za	80	hodin	60%	z 189,5	tj. 113,7 x 80	9 096,00 Kč
NÁHRADA MZDY						9 096 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 14 kalendářních dnů náleží zaměstnanci náhrada mzdy od zaměstnavatele ve výši **9 096 Kč**.

Obrázek 12 Výpočet nemocenské - 30 dní – zaměstnanec

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾						30
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M						M
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾						1 145,26 Kč
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>						34 835 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy						14
NEMOCENSKÉ celkem						9 904 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾						
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN						16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN						0
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN						0
Redukce DVZ						
		do	1 162 Kč	redukce na	90%	tj. na 1 030,73 Kč
nad	1 162 Kč	do	1 742 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč
nad	1 742 Kč	do	3 484 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	3 484 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný DVZ						1 031 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne						60% z 1 031 tj. 619 x 16 dnů = 9 904 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne						66% z 1 031 tj. 681 x 0 dnů = 0 Kč
nemocenské od 61. dne						72% z 1 031 tj. 743 x 0 dnů = 0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem						9 904 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 30 kalendářních dnů dostane zaměstnanec celkem **19 000 Kč**. (9 096 Kč + 9 904 Kč)

4.2.3 60 dní pracovní neschopnosti u zaměstnance

Zaměstnanec pracující v České republice má průměrnou mzdu 34 835 Kč, ta se mu za poslední rok nezměnila. Náhle onemocněl a v domácím ošetřování zůstal 60 dní.

Obrázek 13 Výpočet náhrady mzdy za 14 kalendářních dnů

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy							80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)							214,15 Kč
Redukce PHV							
		do	203,35 Kč	redukce na	90%	tj. na	183,02 Kč
nad	203,35 Kč	do	304,85 Kč	redukce na	60%	tj. na	6,48 Kč
nad	304,85 Kč	do	609,70 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	609,70 Kč	nezhledňuje se					
Redukovaný PHV							189,50
Výpočet náhrady mzdy za 80 hodin 60% z 189,5 tj. 113,7 x 80							9 096,00 Kč
NÁHRADA MZDY							9 096 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 14 kalendářních dnů náleží zaměstnanci náhrada mzdy od zaměstnavatele ve výši **9 096 Kč**.

Obrázek 14 Výpočet nemocenské - 60 dní – zaměstnanec

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾							60
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M							34 835,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾							1 145,26 Kč
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>							34 835 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy							14
NEMOCENSKÉ celkem							30 334 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾							
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN							16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN							30
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN							0
Redukce DVZ							
		do	1 162 Kč	redukce na	90%	tj. na	1 030,73 Kč
nad	1 162 Kč	do	1 742 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad	1 742 Kč	do	3 484 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	3 484 Kč	nezhledňuje se					
Redukovaný DVZ							1 031 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne 60% z 1 031 tj. 619 x 16 dnů =							9 904 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne 66% z 1 031 tj. 681 x 30 dnů =							20 430 Kč
nemocenské od 61. dne 72% z 1 031 tj. 743 x 0 dnů =							0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem							30 334 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 60 kalendářních dnů dostane zaměstnanec celkem **39 430 Kč**. (9 096 Kč + 30 334 Kč)

4.2.4 180 dní pracovní neschopnosti u zaměstnance

Zaměstnanec pracující v České republice má průměrnou mzdu 34 835 Kč, ta se mu za poslední rok nezměnila. Náhle onemocněl a v domácím ošetřování zůstal 180 dní.

Obrázek 15 Výpočet náhrady mzdy za 14 kalendářních dnů

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy						80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)						214,15 Kč
Redukce PHV						
		do	203,35 Kč	redukce na	90%	tj. na 183,02 Kč
nad	203,35 Kč	do	304,85 Kč	redukce na	60%	tj. na 6,48 Kč
nad	304,85 Kč	do	609,70 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	609,70 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný PHV						189,50
Výpočet náhrady mzdy za		80	hodin	60%	z 189,5	tj. 113,7 x 80
						9 096,00 Kč
NÁHRADA MZDY						9 096 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 14 kalendářních dnů náleží zaměstnanci náhrada mzdy od zaměstnavatele ve výši **9 096 Kč**.

Obrázek 16 Výpočet nemocenské - 180 dní – zaměstnanec

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾						180
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M						M
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾						1 145,26 Kč
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>						34 835 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy						14
NEMOCENSKÉ celkem						119 494 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾						
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN						16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN						30
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN						120
Redukce DVZ						
		do	1 162 Kč	redukce na	90%	tj. na 1 030,73 Kč
nad	1 162 Kč	do	1 742 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč
nad	1 742 Kč	do	3 484 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	3 484 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný DVZ						1 031 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne		60% z 1 031		tj. 619 x 16 dnů =		9 904 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne		66% z 1 031		tj. 681 x 30 dnů =		20 430 Kč
nemocenské od 61. dne		72% z 1 031		tj. 743 x 120 dnů =		89 160 Kč
NEMOCENSKÉ celkem						119 494 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 180 kalendářních dnů dostane zaměstnanec celkem **128 590 Kč**. (9 096 Kč + 119 494 Kč)

4.2.5 380 dní pracovní neschopnosti u zaměstnance

Zaměstnanec pracující v České republice má průměrnou mzdu 34 835 Kč, ta se mu za poslední rok nezměnila. Náhle onemocněl a v domácím ošetřování zůstal 380 dní.

Obrázek 17 Výpočet náhrady mzdy za 14 kalendářních dnů

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy						80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)						214,15 Kč
Redukce PHV						
		do	203,35 Kč	redukce na	90%	tj. na 183,02 Kč
nad	203,35 Kč	do	304,85 Kč	redukce na	60%	tj. na 6,48 Kč
nad	304,85 Kč	do	609,70 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	609,70 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný PHV						189,50
Výpočet náhrady mzdy za	80	hodin	60%	z 189,5	tj. 113,7 x 80	9 096,00 Kč
NÁHRADA MZDY						9 096 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 14 kalendářních dnů náleží zaměstnanci náhrada mzdy od zaměstnavatele ve výši **9 096 Kč**.

Obrázek 18 Výpočet nemocenské - 380 dní – zaměstnanec

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	380
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M 34 835,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	1 145,26 Kč 34 835 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	268 094 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne, dne DPN	30
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	320
Redukce DVZ	
	do 1 162 Kč redukce na 90% tj. na 1 030,73 Kč
nad 1 162 Kč do 1 742 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč	
nad 1 742 Kč do 3 484 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč	
nad 3 484 Kč nezohledňuje se	
Redukovaný DVZ 1 031 Kč	
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 1 031 tj. 619 x 16 dnů = 9 904 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 1 031 tj. 681 x 30 dnů = 20 430 Kč
nemocenské od 61. dne	72% z 1 031 tj. 743 x 320 dnů = 237 760 Kč
NEMOCENSKÉ celkem	268 094 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 380 kalendářních dnů dostane zaměstnanec celkem **277 190 Kč**. (9 096 Kč + 268 094 Kč)

4.3 Dávky pracovní neschopnosti u OSVČ

4.3.1 14 dní pracovní neschopnosti u OSVČ

Osobě samostatně výdělečně činné přísluší náhrada mzdy až od 15. kalendářního dne nemoci, a to v případě, že si nemocenské pojištění sám platí. Pokud si osoba samostatně výdělečně činná pojištění neplatí, nebude mu vyplacena žádná nemocenská dávka.

4.3.2 30 dní pracovní neschopnosti u OSVČ

OSVČ pracující v České republice má základ daně (v přepočtu na jeden kalendářní měsíc) 34 835 Kč, který se za poslední rok nezměnil. OSVČ onemocněla a zůstala v domácím léčení 30 dní. OSVČ náleží nemocenské pojištění za podmínek, pokud si bezprostředně přede dnem vzniku dočasné pracovní neschopnosti platila nemocenské pojištění alespoň tři měsíce.

OSVČ přísluší náhrada mzdy až od 15. kalendářního dne nemoci, a to v případě, že si nemocenské pojištění sám platí.

Obrázek 19 Výpočet nemocenské - 30 dní – OSVČ

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	30
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	17 418,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	572,65 Kč 17 418 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	4 960 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN	0
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	0
Redukce DVZ	
do 1 162 Kč redukce na 90% tj. na	515,39 Kč
nad 1 162 Kč do 1 742 Kč redukce na 60% tj. na	0,00 Kč
nad 1 742 Kč do 3 484 Kč redukce na 30% tj. na	0,00 Kč
nad 3 484 Kč nezohledňuje se	
Redukovaný DVZ	516 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne 60% z 516 tj. 310 x 16 dnů =	4 960 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne 66% z 516 tj. 341 x 0 dnů =	0 Kč
nemocenské od 61. dne 72% z 516 tj. 372 x 0 dnů =	0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem	4 960 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 30 kalendářních dnů dostane OSVČ celkem **4 960 Kč.** (0 Kč + 4 960 Kč)

4.3.3 60 dní pracovní neschopnosti u OSVČ

OSVČ pracující v České republice má základ daně (v přepočtu na jeden kalendářní měsíc) 34 835 Kč, který se za poslední rok nezměnil. OSVČ onemocněla a zůstala v domácím léčení 60 dní. OSVČ náleží nemocenské pojištění za podmínek, pokud si bezprostředně přede dnem vzniku dočasné pracovní neschopnosti platila nemocenské pojištění alespoň tři měsíce.

OSVČ přísluší náhrada mzdy až od 15. kalendářního dne nemoci, a to v případě, že si nemocenské pojištění sám platí.

Obrázek 20 Výpočet nemocenské - 60 dní – OSVČ

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾				60		
Vyměřovací základ ²⁾	denní = D	nebo měsíční = M	M	17 418,00 Kč		
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾				572,65 Kč		
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>						
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy						
			14			
NEMOCENSKÉ celkem				15 190 Kč		
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾						
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN					16	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN					30	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN					0	
Redukce DVZ						
	do	1 162 Kč	redukce na	90%	tj. na 515,39 Kč	
nad	1 162 Kč	do	1 742 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč
nad	1 742 Kč	do	3 484 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	3 484 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný DVZ					516 Kč	
nemocenské od 15. do 30. dne		60% z 516		tj. 310 x 16 dnů =	4 960 Kč	
nemocenské od 31. do 60. dne		66% z 516		tj. 341 x 30 dnů =	10 230 Kč	
nemocenské od 61. dne		72% z 516		tj. 372 x 0 dnů =	0 Kč	
NEMOCENSKÉ celkem				15 190 Kč		

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 60 kalendářních dnů dostane OSVČ celkem **15 190 Kč.** (0 Kč + 15 190 Kč)

4.3.4 180 dní pracovní neschopnosti u OSVČ

OSVČ pracující v České republice má základ daně (v přepočtu na jeden kalendářní měsíc) 34 835 Kč, který se za poslední rok nezměnil. OSVČ onemocněla a zůstala v domácím léčení 180 dní. OSVČ náleží nemocenské pojištění za podmínek, pokud si bezprostředně přede dnem vzniku dočasné pracovní neschopnosti platila nemocenské pojištění alespoň tři měsíce.

OSVČ přísluší náhrada mzdy až od 15. kalendářního dne nemoci, a to v případě, že si nemocenské pojištění sám platí.

Obrázek 21 Výpočet nemocenské - 180 dní – OSVČ

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾				180			
Vyměřovací základ ²⁾	denní = D	nebo měsíční = M	M	17 418,00 Kč			
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾				572,65 Kč			
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>				17 418 Kč			
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy				14			
NEMOCENSKÉ celkem				59 830 Kč			
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾							
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN				16			
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN				30			
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN				120			
Redukce DVZ							
	do	1 162 Kč	redukce na	90%	tj. na	515,39 Kč	
nad	1 162 Kč	do	1 742 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad	1 742 Kč	do	3 484 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	3 484 Kč	nezhledňuje se					
				Redukovaný DVZ		516 Kč	
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 516		tj. 310 x 16 dnů =		4 960 Kč		
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 516		tj. 341 x 30 dnů =		10 230 Kč		
nemocenské od 61. dne	72% z 516		tj. 372 x 120 dnů =		44 640 Kč		
NEMOCENSKÉ celkem				59 830 Kč			

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 180 kalendářních dnů dostane OSVČ celkem **59 830 Kč.** (0 Kč + 59 830 Kč)

4.3.5 380 dní pracovní neschopnosti u OSVČ

OSVČ pracující v České republice má základ daně (v přepočtu na jeden kalendářní měsíc) 34 835 Kč, který se za poslední rok nezměnil. OSVČ onemocněla a zůstala v domácím léčení 380 dní. OSVČ náleží nemocenské pojištění za podmínek, pokud si bezprostředně přede dnem vzniku dočasné pracovní neschopnosti platila nemocenské pojištění alespoň tři měsíce.

OSVČ přísluší náhrada mzdy až od 15. kalendářního dne nemoci, a to v případě, že si nemocenské pojištění sám platí.

Obrázek 22 Výpočet nemocenské - 380 dní – OSVČ

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	380						
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M						
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾	572,65 Kč						
orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca	17 418 Kč						
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14						
NEMOCENSKÉ celkem	134 230 Kč						
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾							
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16						
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN	30						
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	320						
Redukce DVZ							
	do	1 162 Kč	redukce na	90%	tj. na	515,39 Kč	
nad	1 162 Kč	do	1 742 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad	1 742 Kč	do	3 484 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	3 484 Kč	nezohledňuje se					
Redukovaný DVZ						516 Kč	
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 516		tj. 310 x 16 dnů =		4 960 Kč		
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 516		tj. 341 x 30 dnů =		10 230 Kč		
nemocenské od 61. dne	72% z 516		tj. 372 x 320 dnů =		119 040 Kč		
NEMOCENSKÉ celkem	134 230 Kč						

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 380 kalendářních dnů dostane OSVČ celkem **134 230 Kč.** (0 Kč + 134 230 Kč)

4.4 Peněžítá pomoc v mateřství v České republice

4.4.1 Peněžítá pomoc v mateřství u zaměstnance

Zaměstnankyně pracující v České republice má průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se jí za poslední rok nezměnila. V této chvíli je těhotná a splňuje podmínky pro pobírání peněžité pomoci v mateřství tím, že je účastněna na nemocenském pojištění v posledních dvou letech po dobu 270 dnů.

Obrázek 23 Výpočet peněžité pomoci v mateřství – zaměstnanec

Počet kalendářních dnů peněžité pomoci v mateřství ¹⁾	196
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	34 835,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro peněžitou pomoc v mateřství (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca.</i>	1 145,26 Kč 34 835 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	157 388 Kč
Podrobný výpočet peněžité pomoci v mateřství	
Redukce DVZ	
	do 1 162 Kč redukce na 100% tj. na 1 145,26 Kč
nad 1 162 Kč	do 1 742 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 1 742 Kč	do 3 484 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 3 484 Kč	nezohledňuje se
	Redukovaný DVZ 1 146 Kč
Peněžítá pomoc v mateřství 70% z 1 146	tj. 803 x 196 dnů = 157 388 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	157 388 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Zaměstnankyně dostane za 196 dní příspěvek peněžité pomoci v mateřství ve výši **157 388 Kč**.

4.4.2 Peněžitá pomoc v mateřství u OSVČ

OSVČ pracující v České republice má základ daně (v přepočtu na jeden kalendářní měsíc) 34 835 Kč, který se za poslední rok nezměnil. Nyní je těhotná a platí si nemocenské pojištění jako OSVČ po dobu 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrčí doby.

Obrázek 24 Výpočet peněžitě pomoci v mateřství – OSVČ

Počet kalendářních dnů peněžitě pomoci v mateřství ¹⁾	196
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	17 418,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro peněžitou pomoc v mateřství (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca.</i>	572,65 Kč 17 418 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	78 792 Kč
Podrobný výpočet peněžitě pomoci v mateřství	
Redukce DVZ	
	do 1 162 Kč redukce na 100% tj. na 572,65 Kč
nad 1 162 Kč	do 1 742 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 1 742 Kč	do 3 484 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 3 484 Kč	nezohledňuje se
	Redukovaný DVZ 573 Kč
Peněžitá pomoc v mateřství 70% z 573	tj. 402 x 196 dnů =
	78 792 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	78 792 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

OSVČ dostane za 196 dní příspěvek peněžitě pomoci v mateřství ve výši **78 792 Kč**.

4.5 Dávky ošetřovného v České republice

4.5.1 Dávky ošetřovného u zaměstnance

Zaměstnankyně pracující v České republice má průměrnou mzdu 34 835 Kč, ta se ji za poslední rok nezměnila. Náhle ji onemocněl syn a zaměstnankyně s ním musí být 9 dní doma.

Obrázek 25 Výpočet dávky ošetřovného u zaměstnance

Počet kalendářních dnů ošetřování člena rodiny¹⁾	9
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	34 835,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro ošetřovné (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	1 145,26 Kč 34 835 Kč
OŠETŘOVNÉ	5 571 Kč
Podrobný výpočet ošetřovného	
Redukce DVZ	
	do 1 162 Kč redukce na 90% tj. na 1 030,73 Kč
nad 1 162 Kč do 1 742 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč	
nad 1 742 Kč do 3 484 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč	
nad 3 484 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 1 031 Kč
od 1. kal. dne PN 60% z 1 031 tj. 619 x 9 dnů =	5 571 Kč
OŠETŘOVNÉ	5 571 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Zaměstnankyně, která zůstává 9 dní se svým synem doma, dostane ošetřovné ve výši **5 571 Kč**.

4.5.2 Dávky ošetřovného u OSVČ

OSVČ, která se dobrovolně přihlásila k nemocenskému pojištění v České republice a pojištění si řádně platí, nárok na ošetřovné nemá.

4.6 Dávky otcovské poporodní péče

4.6.1 Dávky otcovské poporodní péče u zaměstnavatele

Zaměstnanec pracující v České republice má průměrnou mzdu 34 835 Kč, ta se mu za poslední rok nezměnila. Po celou dobu zaměstnání je účasten na nemocenském pojištění. Zaměstnanci se v roce 2020 narodil syn a chce s ním být 7 dní doma.

Obrázek 26 Výpočet otcovské u zaměstnance

Počet kalendářních dnů otcovské ¹⁾						7	
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M						34 835,00 Kč	
Denní vyměřovací základ pro otcovskou (DVZ) neredukovaný ³⁾						1 145,26 Kč	
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>						34 835 Kč	
OTCOVSKÁ						5 621 Kč	
Podrobný výpočet otcovské							
Redukce DVZ							
		do	1 162 Kč	redukce na	100%	tj. na 1 145,26 Kč	
nad	1 162 Kč	do	1 742 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč	
nad	1 742 Kč	do	3 484 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč	
nad	3 484 Kč	nezohledňuje se					
						Redukovaný DVZ 1 146 Kč	
Otcovská			70% z 1 146	tj. 803 x 7 dnů =		5 621 Kč	
OTCOVSKÁ						5 621 Kč	

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Zaměstnanec dostane za 7 dní otcovské poporodní péče **5 621 Kč**.

4.6.2 Dávky otcovské poporodní péče u OSVČ

OSVČ pracující v České republice má základ daně (v přepočtu na jeden kalendářní měsíc) 34 835 Kč, který se za poslední rok nezměnil. Osoba samostatně výdělečně činná splňuje podmínky dobrovolné účasti na nemocenském pojištění OSVČ v České republice, a to po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházející ke dni nástupu na otcovskou dovolenou. V roce 2020 se osobě samostatně výdělečně činné narodil syn a chce s ním být 7 dní doma.

Obrázek 27 Výpočet otcovské u OSVČ

Počet kalendářních dnů otcovské¹⁾						7
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M					17 418,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro otcovskou (DVZ) neredukovaný³⁾						572,65 Kč
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>						<i>17 418 Kč</i>
OTCOVSKÁ						2 814 Kč
Podrobný výpočet otcovské						
Redukce DVZ						
		do	1 162 Kč	redukce na	100%	tj. na 572,65 Kč
nad	1 162 Kč	do	1 742 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč
nad	1 742 Kč	do	3 484 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	3 484 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný DVZ						573 Kč
Otcovská	70% z 573			tj. 402 x 7 dnů =	2 814 Kč	
OTCOVSKÁ						2 814 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Osoba samostatně výdělečně činná za 7 dní otcovské poporodní péče dostane **2 814 Kč**.

4.7 Dlouhodobé ošetřovné v České republice

4.7.1 30 dní dlouhodobé ošetřovné u zaměstnance

Zaměstnankyně pracující v České republice má průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se ji za poslední rok nezměnila. Její matka byla propuštěna z nemocnice a byla jí ošetřujícím lékařem nařízena celodenní domácí lůžková péče. Zaměstnankyně zůstává s matkou doma po dobu 30 dní na dlouhodobém ošetřovném.

Obrázek 28 Výpočet dlouhodobé ošetřovné - 30 dní – zaměstnanec

Počet kalendářních dnů poskytování dlouhodobé péče ¹⁾						30
Vyměřovací základ ²⁾	denní = D nebo měsíční = M M					34 835,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro dlouhodobé ošetřovné (DVZ) neredukovaný ³⁾						1 145,26 Kč
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>						34 835 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ						18 570 Kč
Podrobný výpočet dlouhodobého ošetřovného						
Redukce DVZ						
		do	1 162 Kč	redukce na	90%	tj. na 1 030,73 Kč
nad	1 162 Kč	do	1 742 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč
nad	1 742 Kč	do	3 484 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	3 484 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný DVZ						1 031 Kč
Výpočet výše dávky		60% z 1 031		tj. 619 x 30 dnů =		18 570 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ						18 570 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Zaměstnankyně, která zůstala po dobu 30 dní na dlouhodobém ošetřovném doma, dostane **18 570 Kč**.

4.7.2 90 dní dlouhodobé ošetřovné u zaměstnance

Zaměstnankyně pracující v České republice má průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se ji za poslední rok nezměnila. Její matka byla propuštěna z nemocnice a byla ji ošetřujícím lékařem nařízena celodenní domácí lůžková péče. Zaměstnankyně zůstává s matkou doma po dobu 90 dní na dlouhodobém ošetřovném.

Obrázek 29 Výpočet dlouhodobé ošetřovné - 90 dní – zaměstnanec

Počet kalendářních dnů poskytování dlouhodobé péče¹⁾	90
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	34 835,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro dlouhodobé ošetřovné (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	1 145,26 Kč 34 835 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	55 710 Kč
Podrobný výpočet dlouhodobého ošetřovného	
Redukce DVZ	
	do 1 162 Kč redukce na 90% tj. na 1 030,73 Kč
nad 1 162 Kč do 1 742 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč	
nad 1 742 Kč do 3 484 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč	
nad 3 484 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 1 031 Kč
Výpočet výše dávky 60% z 1 031	tj. 619 x 90 dnů = 55 710 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	55 710 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Zaměstnankyně, která zůstala po dobu 90 dní na dlouhodobém ošetřovném doma, dostane **55 710 Kč**.

4.7.3 30 dní dlouhodobé ošetřovné u OSVČ

OSVČ pracující v České republice má základ daně (v přepočtu na jeden kalendářní měsíc) 34 835 Kč, který se za poslední rok nezměnil. Její otec byl propuštěn z nemocnice a byla mu ošetřujícím lékařem nařízena celodenní domácí lůžková péče. Osoba samostatně výdělečně činná zůstává s tátou doma po dobu 30 dní na dlouhodobém ošetřovném.

Obrázek 30 Výpočet dlouhodobé ošetřovné – 30 dní – OSVČ

Počet kalendářních dnů poskytování dlouhodobé péče ¹⁾	30
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	17 418,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro dlouhodobé ošetřovné (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	572,65 Kč 17 418 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	9 300 Kč
Podrobný výpočet dlouhodobého ošetřovného	
Redukce DVZ	
	do 1 162 Kč redukce na 90% tj. na 515,39 Kč
nad 1 162 Kč	do 1 742 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 1 742 Kč	do 3 484 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 3 484 Kč	nezohledňuje se
	Redukovaný DVZ 516 Kč
Výpočet výše dávky 60% z 516	tj. 310 x 30 dnů = 9 300 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	9 300 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Osoba samostatně výdělečně činná, která zůstala po dobu 30 dní na dlouhodobém ošetřovném doma, dostane **9 300 Kč**.

4.7.4 90 dní dlouhodobé ošetřovné u OSVČ

OSVČ pracující v České republice má základ daně (v přepočtu na jeden kalendářní měsíc) 34 835 Kč, který se za poslední rok nezměnil. Její otec byl propuštěn z nemocnice a byla mu ošetřujícím lékařem nařízena celodenní domácí lůžková péče. Osoba samostatně výdělečně činná zůstává s tátou doma po dobu 90 dní na dlouhodobém ošetřovném.

Obrázek 31 Výpočet dlouhodobé ošetřovné - 90 dní – OSVČ

Počet kalendářních dnů poskytování dlouhodobé péče ¹⁾						90
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M						17 418,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro dlouhodobé ošetřovné (DVZ) neredukovaný ³⁾						572,65 Kč
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>						17 418 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ						27 900 Kč
Podrobný výpočet dlouhodobého ošetřovného						
Redukce DVZ						
		do	1 162 Kč	redukce na	90%	tj. na 515,39 Kč
nad	1 162 Kč	do	1 742 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč
nad	1 742 Kč	do	3 484 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	3 484 Kč	nezohledňuje se				
						Redukovaný DVZ 516 Kč
Výpočet výše dávky		60% z 516		tj. 310 x 90 dnů =		27 900 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ						27 900 Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí; vlastní výpočet

Osoba samostatně výdělečně činná, která zůstala po dobu 90 dní na dlouhodobém ošetřovném doma, dostane **27 900 Kč**.

4.8 Důchodové pojištění v České republice

Na příkladech bude určena výše důchodu u zaměstnance a OSVČ z jejich průměrné mzdy (základu daně), která byla po celou dobu neměnná. Důchodové pojištění si platili po dobu 44 let a v roce 2020 dosáhli důchodového věku.

4.8.1 Starobní důchod u zaměstnance

Osobní vyměřovací základ = 34 835 Kč

Redukce výpočtového základu   Do 15 328 Kč = 100%
34 835 Kč – 15 328 = 19 507 Kč
19 507 Kč * 26 % = 5 072 Kč

Výpočtový základ   15 328 Kč + 5 072 Kč = 20 400 Kč

Doba pojištění   44 let * 1,5 % = 66 %

Procentní výměra důchodu   20 400 Kč * 66 % = 13 464 Kč

Základní výměra důchodu pro rok 2020 = 3 490 Kč

3 490 Kč + 13 464 Kč = **16 954 Kč**

Při průměrné měsíční mzdě 34 835 Kč bude zaměstnanci náležet důchod **16 954 Kč**.

4.8.2 Starobní důchod u OSVČ

Průměrný vyměřovací základ = 34 835 Kč – 50 % = 17 418 Kč

Osobní vyměřovací základ = 17 418 Kč

Redukce výpočtového základu   Do 15 328 Kč = 100%
17 418 Kč – 15 328 = 2 090 Kč
2 090 Kč * 26 % = 544 Kč

Výpočtový základ   15 328 Kč + 544 Kč = 15 872 Kč

Doba pojištění   44 let * 1,5 % = 66 %

Procentní výměra důchodu   15 872 Kč * 66 % = 10 476 Kč

Základní výměra důchodu je pro rok 2020 = 3 490 Kč

Výše starobního důchodu 3 490 Kč + 10 476 Kč = 13 966 Kč

Při průměrném základu daně (v přepočtu na kalendářní měsíc) 34 835 Kč bude OSVČ náležet důchod ve **výši 13 966 Kč**.

4.9 Odvedené částky na zdravotní a sociální pojištění

4.9.1 Odvedené částky na zdravotní a sociální pojištění – zaměstnanec

Zaměstnanec pracující v České republice má průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se mu za poslední rok nezměnila. Každý kalendářní měsíc je zaměstnanci ze mzdy odváděno sociální a zdravotní pojištění.

Osobní vyměřovací základ = 34 835 Kč

Sociální pojištění

<i>Zaměstnanec (6.5 %)</i>	2 265 Kč x 12 = 27 180 Kč
<i>Zaměstnavatel (24.8 %)</i>	8 640 Kč x 12 = 103 680 Kč
<i>Celkem</i>	10 905 Kč x 12 (měsíců) = 130 860 Kč

Zdravotní pojištění

<i>Zaměstnanec (4.5 %)</i>	1 568 Kč x 12 = 18 816 Kč
<i>Zaměstnavatel (9 %)</i>	3 136 Kč x 12 = 37 632 Kč
<i>Celkem</i>	4 704 Kč x 12 (měsíců) = 56 448 Kč

Zaměstnanci je za 12 měsíců odvedeno ze mzdy **130 860 Kč** na sociálním pojištění a **56 448 Kč** na zdravotním pojištění.

4.9.2 Odvedené částky na zdravotní a sociální pojištění – OSVČ

OSVČ pracující v České republice má základ daně (v přepočtu na jeden kalendářní měsíc) 34 835 Kč, který se za poslední rok nezměnil. Každý kalendářní pravidelně odvádí sociální, zdravotní a nemocenské pojištění, které je dobrovolné.

Osobní vyměřovací základ = 17 418 Kč

<i>Sociální pojištění</i>	5 086 Kč x 12 = 61 032 Kč
<i>Zdravotní pojištění</i>	2 352 Kč x 12 = 28 224 Kč
<i>Nemocenské pojištění</i>	365 Kč x 12 = 4 380 Kč

OSVČ za 12 měsíců odvede **61 032 Kč** na sociálním pojištění, **28 224 Kč** na zdravotním pojištění a **4 380 Kč** na nemocenské pojištění.

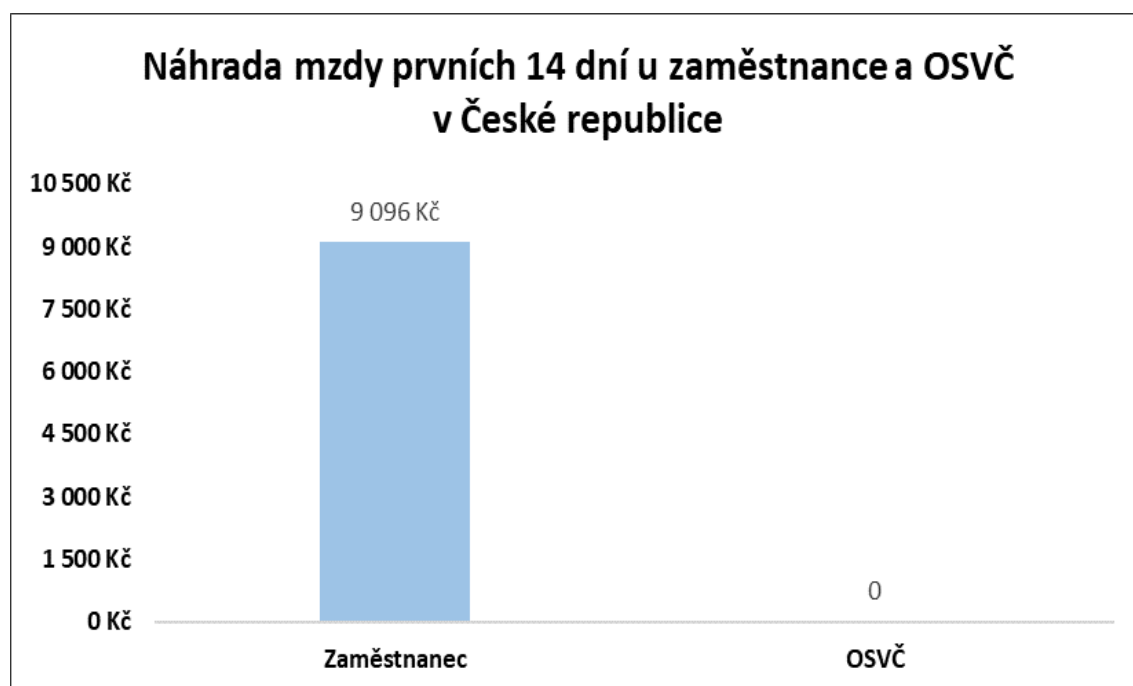
5 Výsledky a porovnání

Výsledné grafy znázorňují rozdíly ve vyplácení dávek nemocenského pojištění, starobního důchodu, peněžité pomoci v mateřství, dávek ošetřovné, otcovské poporodní péče a dlouhodobé ošetřovné. Výsledné rozdíly jsou znázorněny mezi zaměstnancem a osobou samostatně výdělečně činnou v České republice za rok 2020.

5.1 Porovnání náhrady mzdy prvních 14 dní – zaměstnanec a OSVČ

Graf znázorňuje rozdíl ve vyplácení náhrady mzdy za prvních 14 dní u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnanec i osoba samostatně výdělečně činná pracující v České republice měli průměrnou měsíční mzdu 34 835 Kč, která se jim za poslední rok nezměnila. Obě osoby onemocněly a musely zůstat 14 dní doma. Zaměstnanci náleží za prvních 14 dní náhrada mzdy od zaměstnavatele ve výši 9 096 Kč. Osobě samostatně výdělečně činné nepřísluší žádná náhrada mzdy, a proto v prvních 14 dnech nic nedostane. Dávky nemocenského pojištění se u osob samostatně výdělečně činných vyplácí až od 15. dne pracovní neschopnosti za podmínek, že si osoba samostatně výdělečně činná pojištění dobrovolně platí.

Graf 1 Náhrada mzdy prvních 14 dní – zaměstnanec a OSVČ

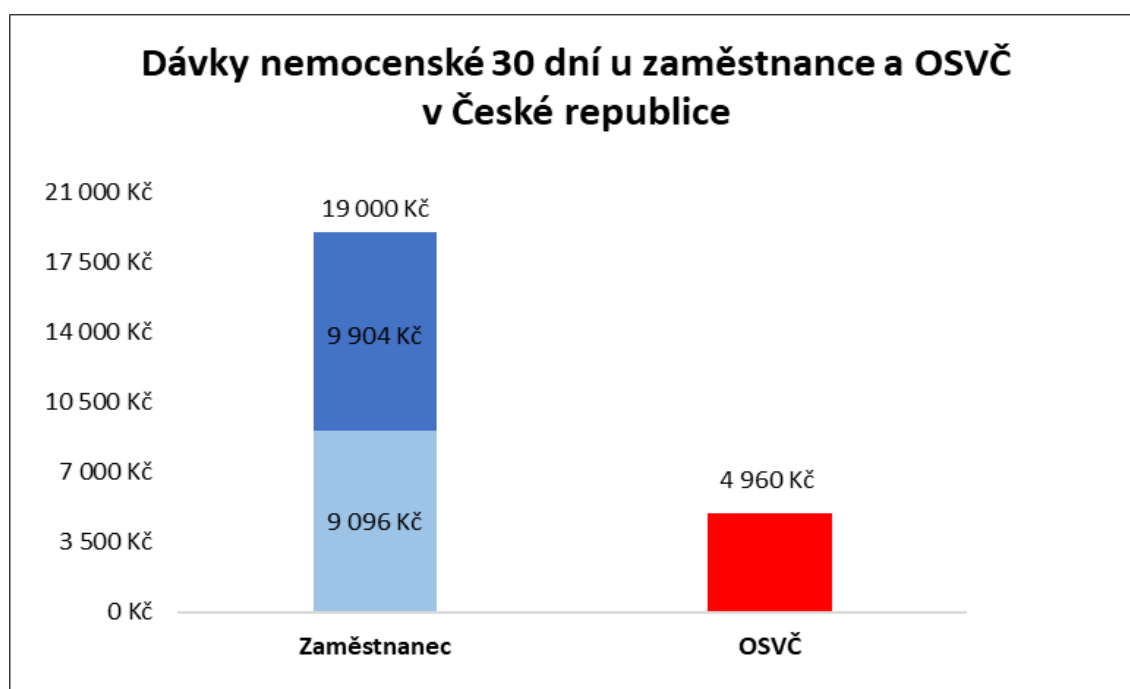

Zdroj: Vlastní zpracování

5.2 Porovnání dávek nemocenské 30 dní – zaměstnanec a OSVČ

Graf znázorňuje 30denní rozdíl u vypláčení dávek nemocenské u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnanec pracující v České republice měl průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se mu za poslední rok nezměnila. Náhle onemocněl a v domácím ošetřování zůstal po dobu 30 dní. Za prvních 14 dní dostal zaměstnanec náhradu mzdy od zaměstnavatele ve výši 9 096 Kč. Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 30 kalendářních dnů dostal zaměstnanec 9 904 Kč. Celkem zaměstnanec dostal 19 000 Kč. OSVČ pracující v České republice měla základ daně (v přepočtu na jeden kalendářní měsíc) 34 835 Kč, který se za poslední rok nezměnil. Osoba samostatně výdělečně činná onemocněla a zůstala v domácím léčení. Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 30 kalendářních dnů dostane osoba samostatně výdělečně činná celkem 4 960 Kč.

Graf 2 Dávky nemocenské 30 dní zaměstnanec a OSVČ

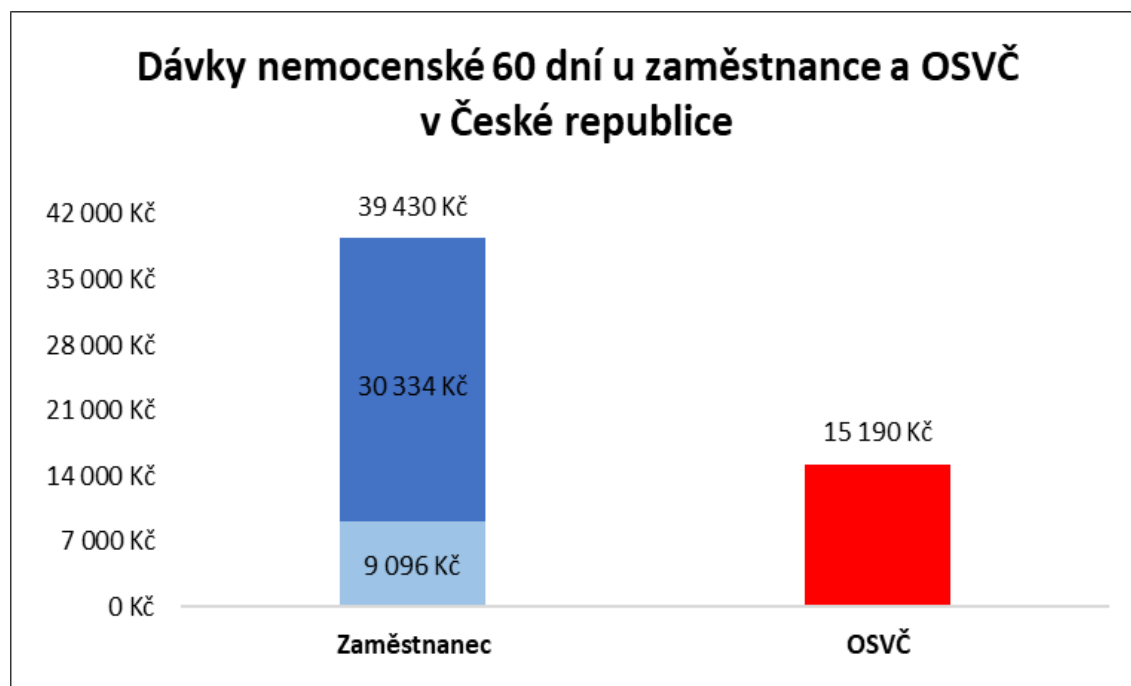
Zdroj: Vlastní zpracování

5.3 Porovnání dávek nemocenské 60 dní – zaměstnanec a OSVČ

Graf znázorňuje 60denní rozdíl u vyplácení dávek nemocenské u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnanec pracující v České republice měl průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se mu za poslední rok nezměnila. Náhle onemocněl a v domácím ošetřování zůstal 60 dní. Za prvních 14 dní dostal zaměstnanec náhradu mzdy od zaměstnavatele ve výši 9 096 Kč. Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 60 kalendářních dnů dostal zaměstnanec 30 334 Kč. Celkem zaměstnanec dostal 39 430 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná pracující v České republice měla též průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se jí za poslední rok nezměnila. Osoba samostatně výdělečně činná onemocněla a zůstala v domácím léčení. Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 60 kalendářních dnů dostane osoba samostatně výdělečně činná celkem 15 190 Kč.

Graf 3 Dávky nemocenské 60 dní zaměstnanec a OSVČ

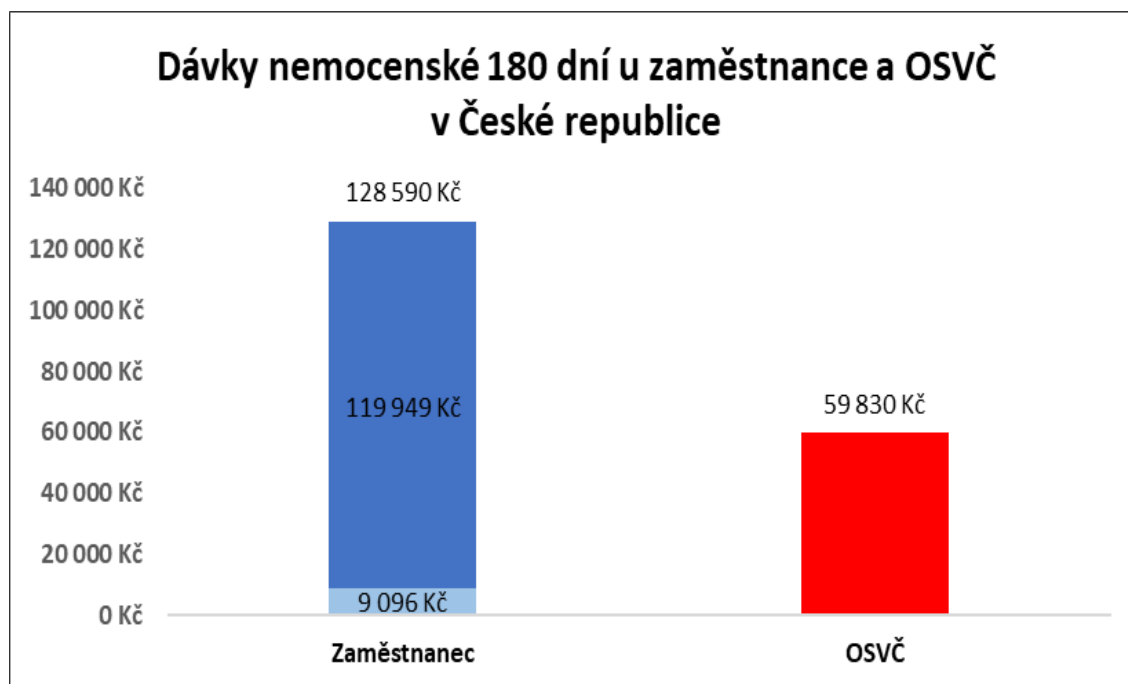

Zdroj: Vlastní zpracování

5.4 Porovnání dávek nemocenské 180 dní – zaměstnanec a OSVČ

Graf znázorňuje 180denní rozdíl u vyplacení dávek nemocenské u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnanec pracující v České republice měl průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se mu za poslední rok nezměnila. Náhle onemocněl a v domácím ošetřování zůstal 180 dní. Za prvních 14 dní dostal zaměstnanec náhradu mzdy od zaměstnavatele ve výši 9 096 Kč. Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 180 kalendářních dnů dostal zaměstnanec 119 494 Kč. Celkem zaměstnanec dostal 128 590 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná pracující v České republice měla též průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se jí za poslední rok nezměnila. Osoba samostatně výdělečně činná onemocněla a zůstala v domácím léčení. Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 180 kalendářních dnů dostane osoba samostatně výdělečně činná celkem 59 830 Kč.

Graf 4 Dávky nemocenské 180 dní zaměstnanec a OSVČ

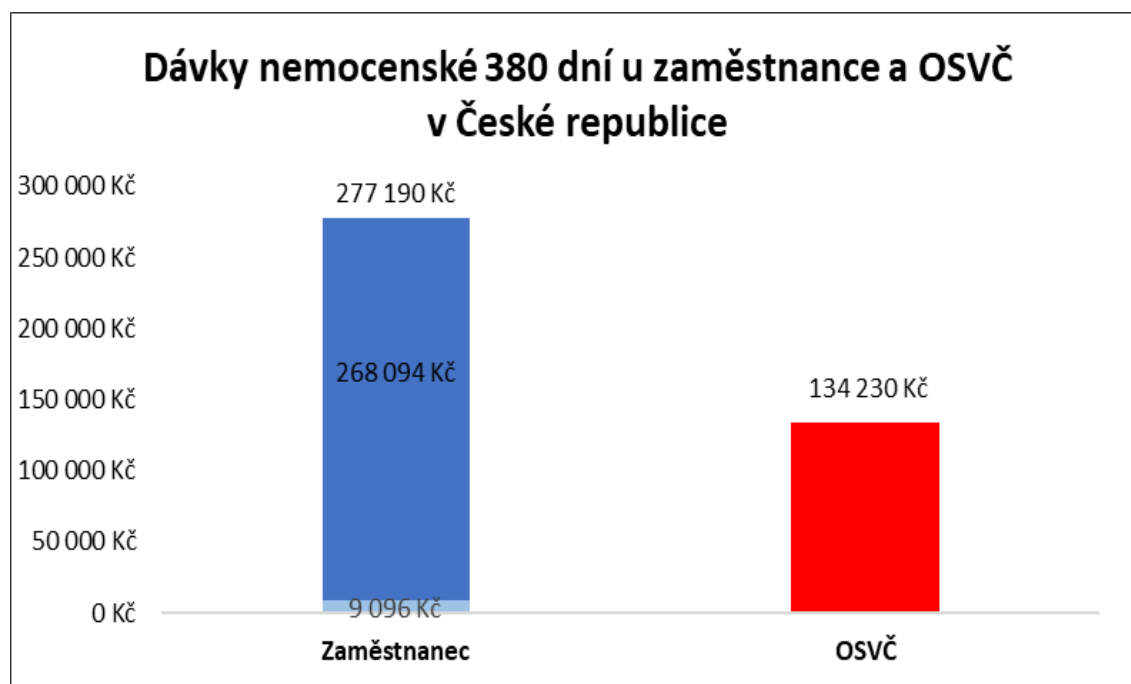

Zdroj: Vlastní zpracování

5.5 Porovnání dávek nemocenské 380 dní – zaměstnanec a OSVČ

Graf znázorňuje 380denní rozdíl u vyplácení dávek nemocenské u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnanec pracující v České republice měl průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se mu za poslední rok nezměnila. Náhle onemocněl a v domácím ošetřování zůstal 380 dní. Za prvních 14 dní dostal zaměstnanec náhradu mzdy od zaměstnavatele ve výši 9 096 Kč. Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 380 kalendářních dnů dostal zaměstnanec 268 094 Kč. Celkem zaměstnanec dostal 277 190 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná pracující v České republice měla též průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se jí za poslední rok nezměnila. Osoba samostatně výdělečně činná onemocněla a zůstala v domácím léčení. Při dočasné pracovní neschopnosti v délce 380 kalendářních dnů dostane osoba samostatně výdělečně činná celkem 134 230 Kč.

Graf 5 Dávky nemocenské 380 dní zaměstnanec a OSVČ

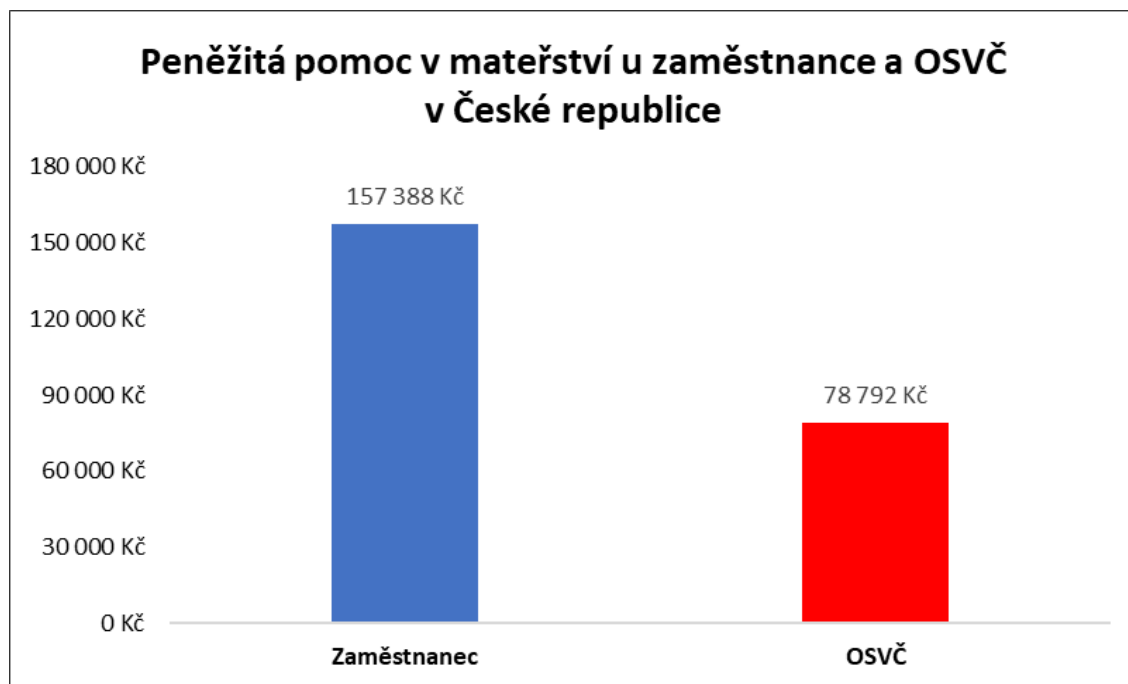

Zdroj: Vlastní zpracování

5.6 Porovnání peněžité pomoci v mateřství – zaměstnanec a OSVČ

Graf znázorňuje rozdíl ve vyplácení peněžité pomoci v mateřství u zaměstnankyně a osoby samostatně výdělečně činné v České republice. Zaměstnankyně měla průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se jí za poslední rok nezměnila a zároveň splňovala podmínky pro pobírání peněžité pomoci v mateřství tím, že byla účastněna na nemocenském pojištění v posledních dvou letech po dobu 270 dnů. Osoba samostatně výdělečně činná měla průměrnou mzdu též 34 835 Kč, která se jí za poslední rok nezměnila, a zároveň si platila nemocenské pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná po dobu 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrní doby. Zaměstnankyně dostane za 196 dní příspěvek peněžité pomoci v mateřství ve výši 157 388 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná dostane za 196 dní příspěvek peněžité pomoci v mateřství ve výši 78 792 Kč.

Graf 6 Peněžítá pomoc v mateřství zaměstnance a OSVČ

Zdroj: Vlastní zpracování

5.7 Porovnání dávky ošetřovné – zaměstnanec a OSVČ

Graf znázorňuje rozdíl ve vyplácení dávek ošetřovné u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnankyně pracující v České republice měla průměrnou mzdu 34 835 Kč, ta se jí za poslední rok nezměnila. Náhle ji onemocněl syn a zaměstnankyně s ním měla povinnost být doma. Za 9 dní ošetřovné zaměstnankyni byla vyplacena dávka ve výši 5 571 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná, která se dobrovolně přihlásila k nemocenskému pojištění v České republice a pojištění si řádně platila, nárok na ošetřovné nemá.

Graf 7 Ošetřovné zaměstnanec a OSVČ

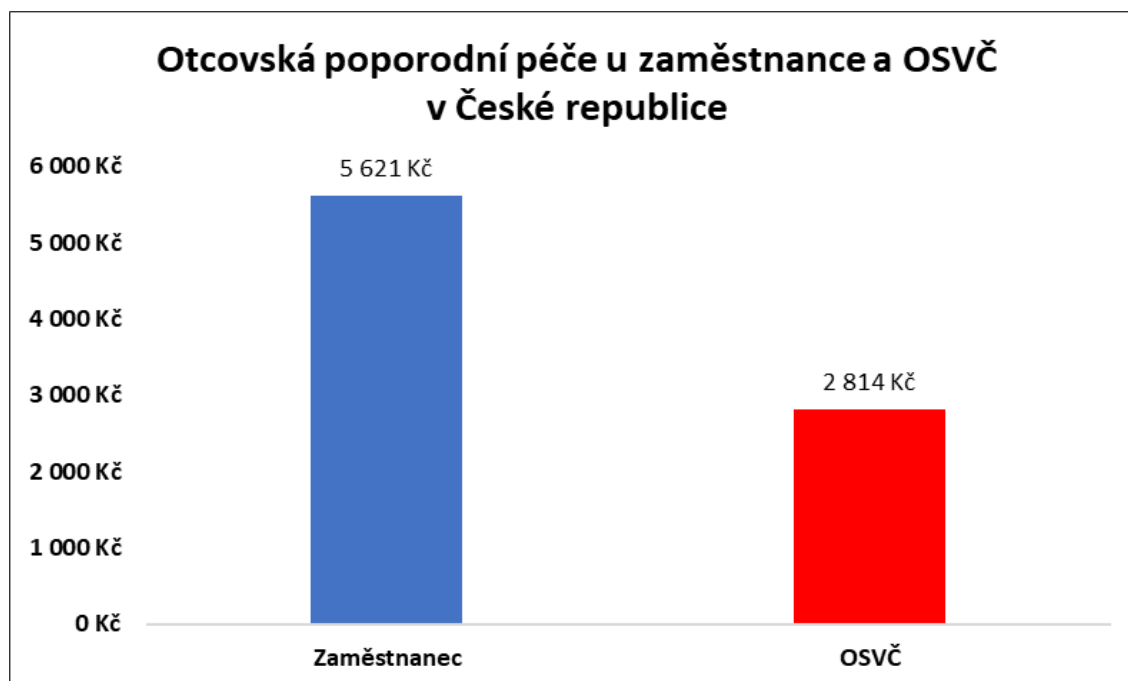

Zdroj: Vlastní zpracování

5.8 Porovnání otcovské poporodní péče – zaměstnanec a OSVČ

Graf znázorňuje rozdíl ve vyplácení dávek otcovské poporodní péče u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnanec pracující v České republice měl průměrnou mzdu 34 835 Kč, ta se mu za poslední rok nezměnila. Po celou dobu zaměstnání byl účastněn na nemocenském pojištění. Zaměstnanci se v roce 2020 narodil syn a chtěl s ním být 7 dní doma. Osoba samostatně výdělečně činná pracující v České republice měla též průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se mu za poslední rok nezměnila. Osoba samostatně výdělečně činná splňovala podmínky dobrovolné účasti na nemocenském pojištění OSVČ v České republice, a to po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházející ke dni nástupu na otcovskou dovolenou. V roce 2020 se osobě samostatně výdělečně činné narodil syn a chtěl s ním být též 7 dní doma. Zaměstnanec dostane za 7 dní otcovské poporodní péče 5 621 Kč, což osoba samostatně výdělečně činná o poznání méně. Osoba samostatně výdělečně činná za 7 dní otcovské poporodní péče dostane 2 814 Kč.

Graf 8 Otcovská poporodní péče u zaměstnance a OSVČ

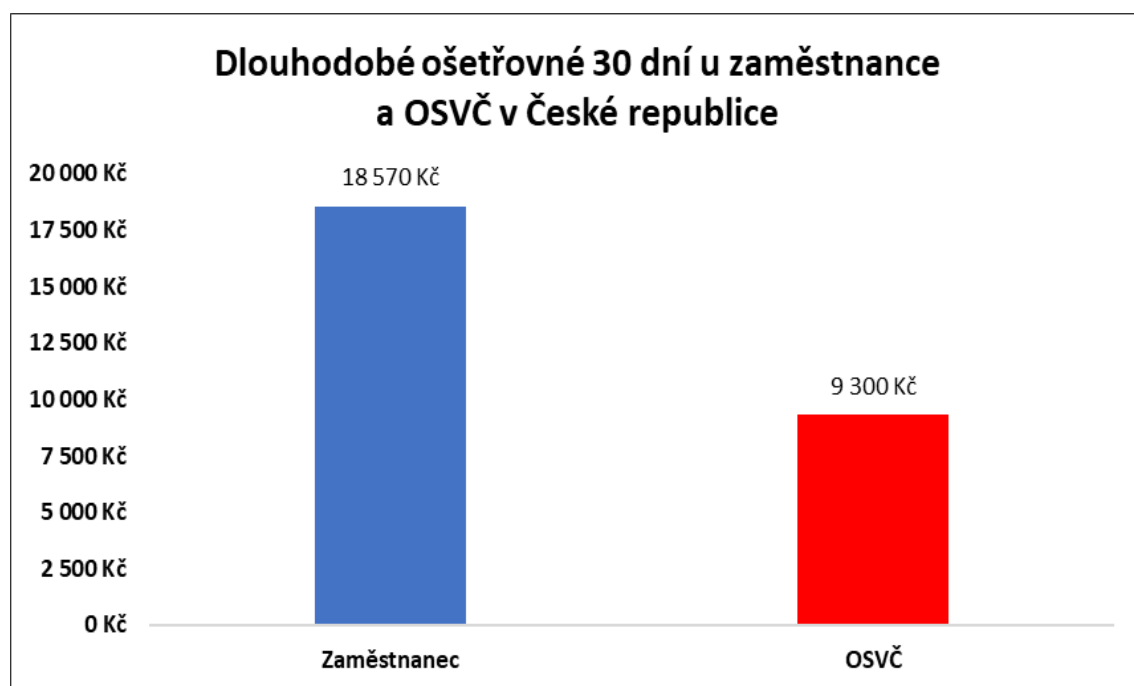

Zdroj: Vlastní zpracování

5.9 Porovnání dlouhodobé ošetrovné 30 dní – zaměstnanec a OSVČ

Graf znázorňuje rozdíl ve vyplácení dávek dlouhodobého ošetrovného v délce 30 dní u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnankyně pracující v České republice měla průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se ji za poslední rok nezměnila. Její matka byla propuštěna z nemocnice a byla jí ošetrojícím lékařem nařízena celodenní domácí lůžková péče. Zaměstnankyně zůstala s matkou doma po dobu 30 dní na dlouhodobém ošetrovném. Osoba samostatně výdělečně činná pracující v České republice má též průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se ji za poslední rok nezměnila. Její otec byl propuštěn z nemocnice a byla mu ošetrojícím lékařem nařízena celodenní domácí lůžková péče. Osoba samostatně výdělečně činná zůstala s tátou doma po dobu 30 dní na dlouhodobém ošetrovném. Zaměstnankyně, která zůstala po dobu 30 dní na dlouhodobém ošetrovném doma, dostane 18 570 Kč, na rozdíl od osoby samostatně výdělečně činné, která po dobu 30 dní na dlouhodobém ošetrovném doma dostane pouze 9 300 Kč.

Graf 9 Dlouhodobé ošetrovné - 30 dní – zaměstnanec a OSVČ

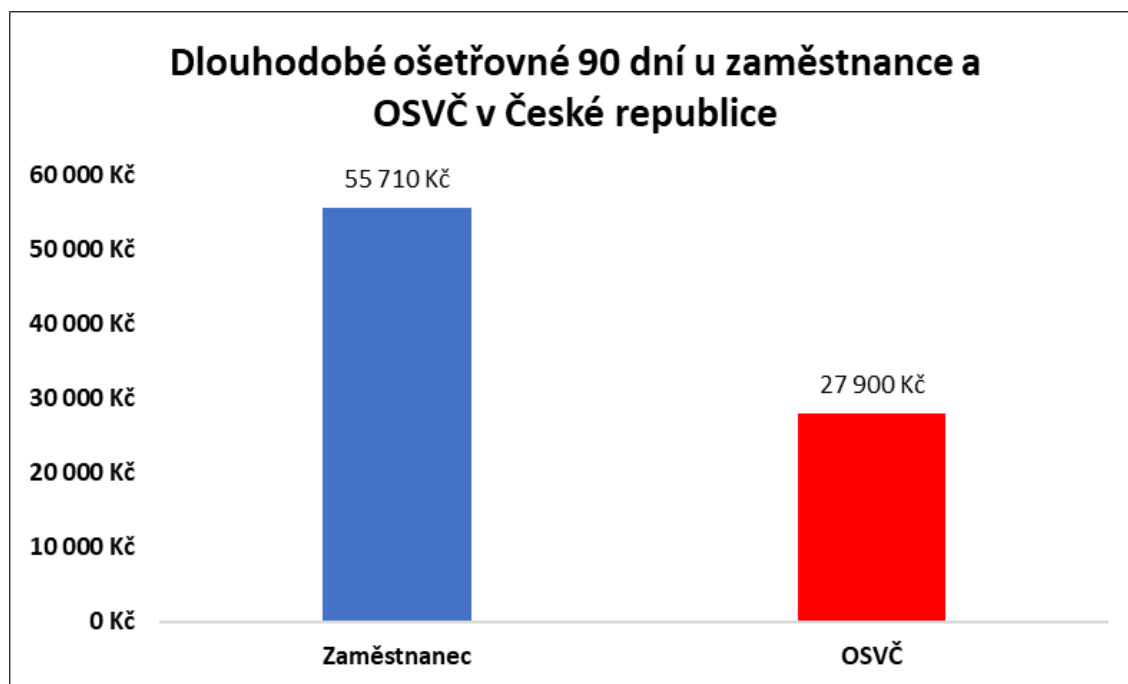

Zdroj: Vlastní zpracování

5.10 Porovnání dlouhodobé ošetrovné 90 dní – zaměstnanec a OSVČ

Graf znázorňuje rozdíl ve vypláčení dávek dlouhodobého ošetrovného v délce 90 dní u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnankyně pracující v České republice měla průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se jí za poslední rok nezměnila. Její matka byla propuštěna z nemocnice a byla jí ošetrojícím lékařem nařízena celodenní domácí lůžková péče. Zaměstnankyně zůstala s matkou doma po dobu 30 dní na dlouhodobém ošetrovném. Osoba samostatně výdělečně činná pracující v České republice má též průměrnou mzdu 34 835 Kč, která se jí za poslední rok nezměnila. Její otec byl propuštěn z nemocnice a byla mu ošetrojícím lékařem nařízena celodenní domácí lůžková péče. Osoba samostatně výdělečně činná zůstala s otcem doma po dobu 90 dní na dlouhodobém ošetrovném. Zaměstnankyně, která zůstala po dobu 90 dní na dlouhodobém ošetrovném doma, dostane 55 710 Kč, na rozdíl od osoby samostatně výdělečně činné, která po dobu 90 dní na dlouhodobém ošetrovném doma dostane pouze 27 900 Kč.

Graf 10 Dlouhodobé ošetrovné - 90 dní – zaměstnanec a OSVČ

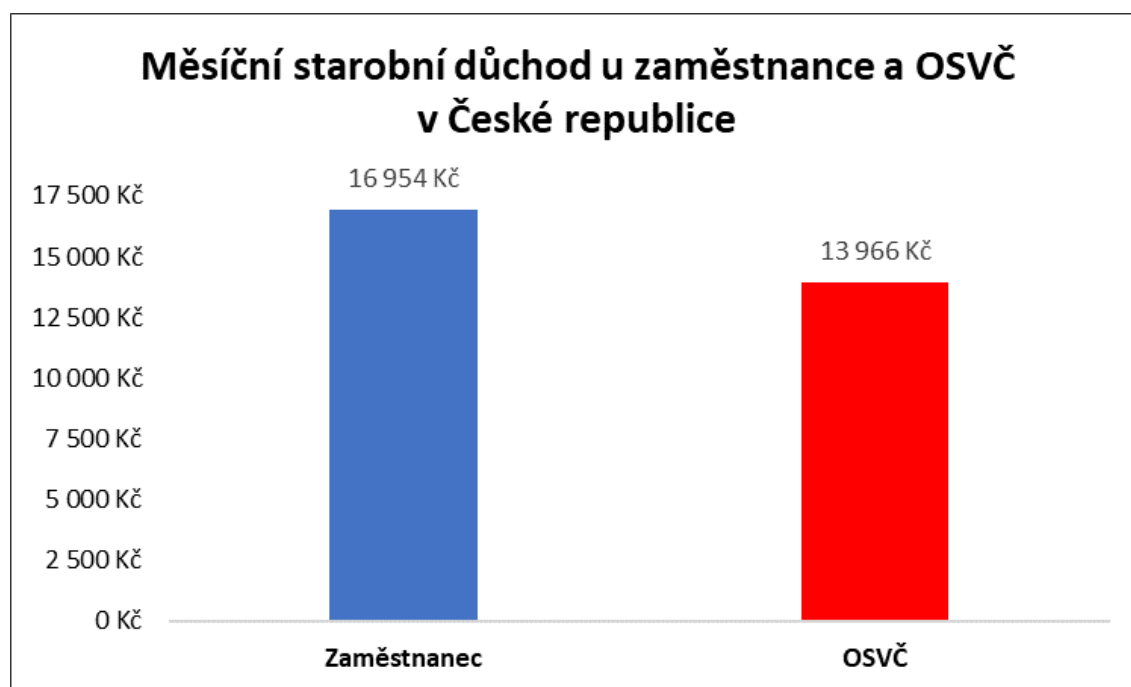
Zdroj: Vlastní zpracování

5.11 Porovnání starobního důchodu – zaměstnanec a OSVČ

Graf znázorňuje rozdíl ve vyplácení starobního důchodu u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Zaměstnanec i osoba samostatně výdělečně činná pracující v České republice měli v přepočtu na současnou hodnotu průměrnou měsíční mzdu 34 835 Kč, která se jim za poslední rok nezměnila. Zaměstnanec i osoba samostatně výdělečně činná si po dobu 44 let platili sociální pojištění a v roce 2020 dosáhli důchodového věku. Zaměstnanec dostane měsíční starobní důchod ve výši 16 954 Kč, který mu byl vypočtený z průměrné mzdy. Osoba samostatně výdělečně činná dostane měsíční starobní důchod ve výši 13 966 Kč, který mu byl též vypočtený z průměrné mzdy.

Graf 11 Měsíční starobní důchod zaměstnanec a OSVČ

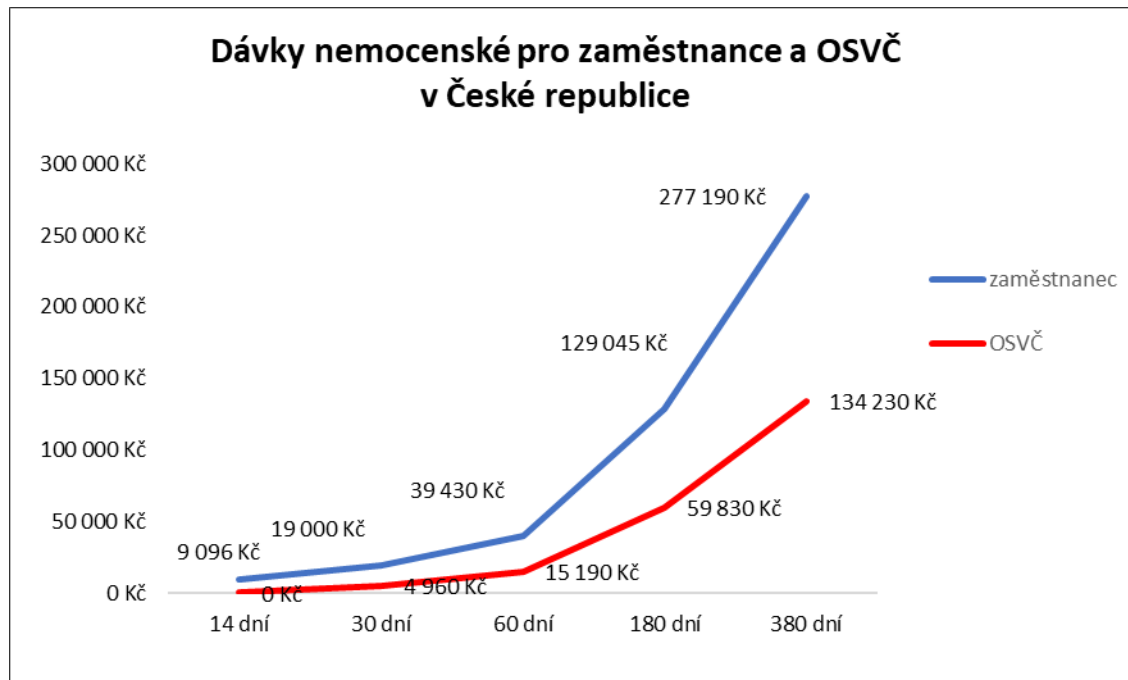

Zdroj: Vlastní zpracování

5.12 Zhodnocení specifík nemocenského pojištění

Graf znázorňuje celkový přehled u vyplácení dávek nemocenské u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné, Na první pohled je zřejmé, že zaměstnanec je na tom o poznání mnohem lépe. Zaměstnanci náleží za prvních 14 dní náhrada mzdy od zaměstnavatele ve výši 9 096 Kč. Osobě samostatně výdělečně činné nepřísluší žádná náhrada mzdy, a proto v prvních 14 dnech nic nedostane. V délce 30 kalendářních dnů dostal zaměstnanec 19 000 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná pouze 4 960 Kč. V délce 60 kalendářních dnů dostal zaměstnanec 39 430 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná pouze 15 190 Kč. V délce 180 dnů dostal zaměstnanec 129 045 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná pouze 59 830 Kč. A při délce 380 dnů dostal zaměstnanec 277 190 Kč a osoba samostatně výdělečně činná pouze 134 230 Kč. Co ovlivňuje takové peněžní skoky ve vyplácení dávek? Proč osoba samostatně výdělečně činná dostala přibližně o polovinu menší vyplacené dávky?

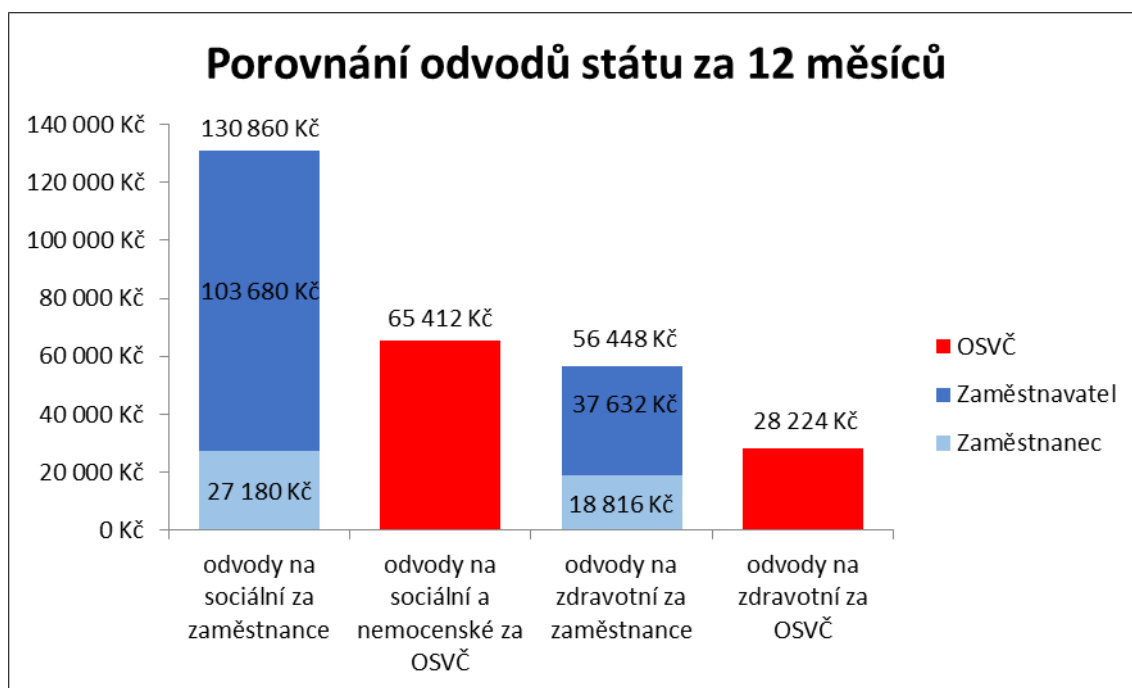
Graf 12 Dávky nemocenského pojištění – přehled

Zdroj: Vlastní zpracování

Následující graf znázorňuje celkovou výši odvedených částek za 12 za sebou následujících kalendářních měsíců od zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. Za zaměstnance je za 12 měsíců odvedeno celkem 130 860 Kč na sociálním pojištění, z toho odvede zaměstnanec ze mzdy 27 180 Kč a zaměstnavatel 103 680 Kč. Na zdravotní pojištění je odvedena částka 56 448 Kč, z toho odvede zaměstnanec ze mzdy 18 816 Kč a zaměstnavatel 37 632 Kč. Osoba samostatně výdělečně činná za 12 měsíců odvede 65 412 Kč na sociálním pojištění a dobrovolném nemocenském pojištění a 28 224 Kč na zdravotním pojištění.

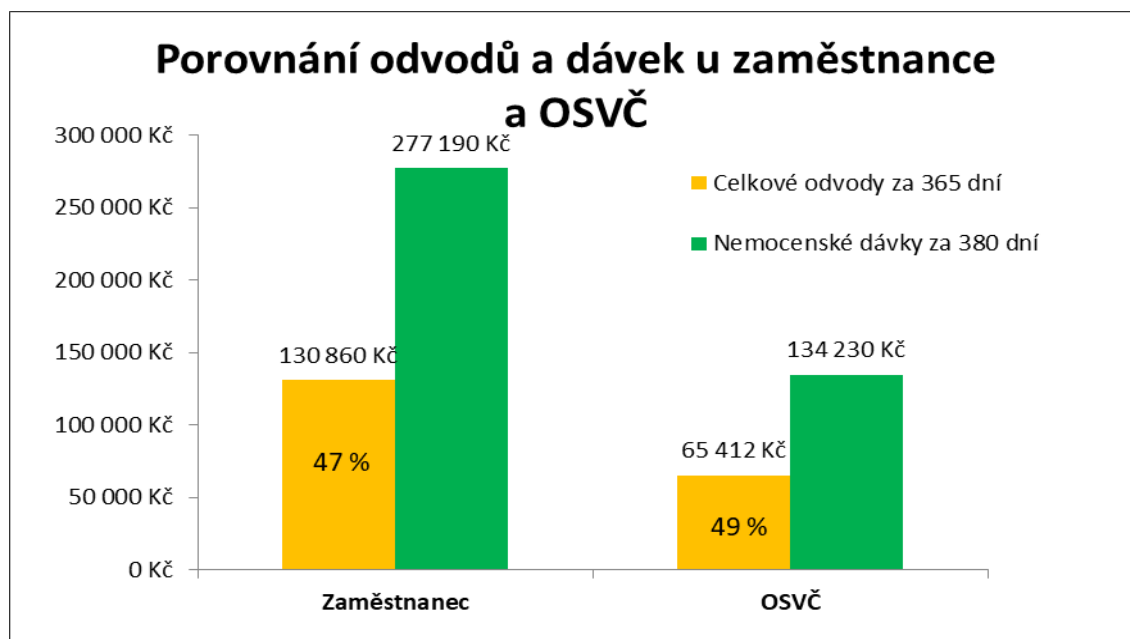
Graf 13 Odvedené částky na sociální a zdravotní pojištění za zaměstnance a OSVČ

Zdroj: Vlastní zpracování

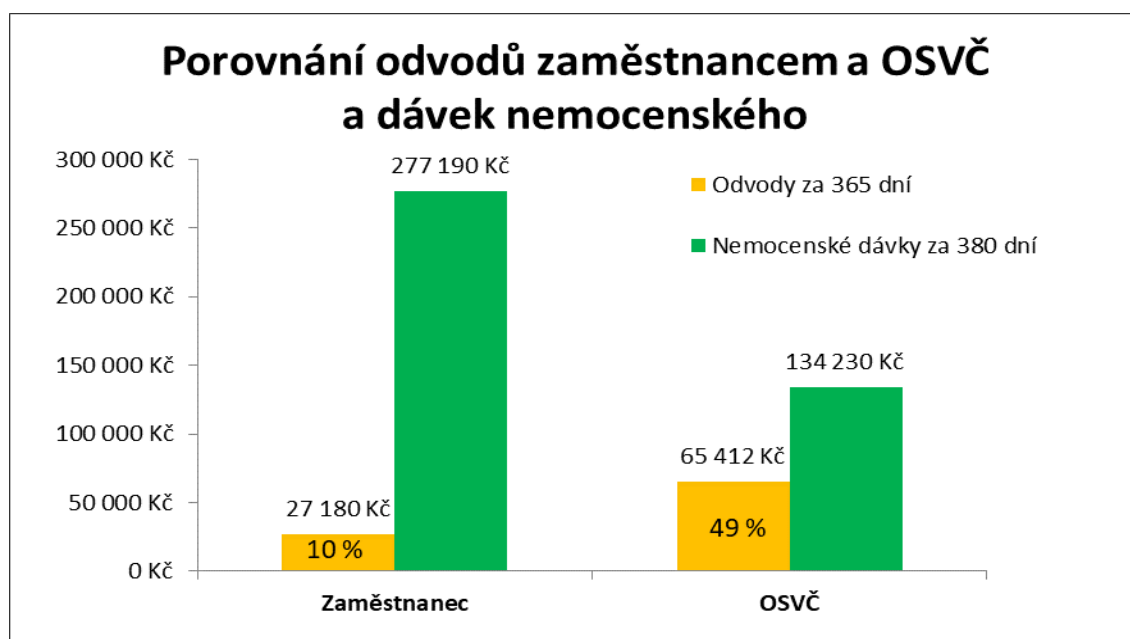
Jak ukazuje následující graf č. 14, pokud budeme porovnávat výši celkových odvodů za zaměstnance a osobu samostatně výdělečně činnou za sociální (v případě za OSVČ i za nemocenské) pojištění vzhledem k případným dávkám nemocenské, je tento poměr přibližně stejný. V případě zaměstnance je poměr odvodů za 365 dní ku dávkám za 380 dní 47 % a u osoby samostatně výdělečně činné je tento poměr 49 %. V odvodech za zaměstnance jsou kromě odvodů ze mzdy zaměstnance i náklady zaměstnavatele.

Graf 14 Porovnání odvodů a dávek nemocenské u zaměstnance a OSVČ

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 15 Porovnání odvodů zaměstnancem a OSVČ a dávek nemocenského

Zdroj: Vlastní zpracování

Pokud budeme hodnotit, zda jsou dávky pro osobu samostatně výdělečně činnou srovnatelné s dávkami pro zaměstnance, musíme porovnávat odvody samotným zaměstnancem z jeho průměrné mzdy a celkové odvody osoby samostatně výdělečně

činné. Toto porovnání nám ukáže, zda je výhodnější být zaměstnancem, nebo osobou samostatně výdělečně činnou. Jak můžeme vidět na grafu č. 15, poměr odvodů na sociální pojištění ze mzdy zaměstnancem je k vyplaceným dávkám pouze 10 %.

5.13 Zhodnocení specifik důchodového pojištění

Pro zhodnocení odvodů sociálního pojištění za dobu 44 let u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné se vychází z předpokladu, že zaměstnanec i osoba samostatně výdělečně činná má po celou dobu průměrnou mzdu 34 835 Kč (u OSVČ se jedná o základ daně v přepočtu na jeden kalendářní měsíc), tj. vyměřovací základ ve výši 17 418 Kč). Opět budeme uvažovat odvody zaměstnancem z jeho mzdy, nikoliv celkové odvody zaměstnancem a zaměstnavatelem.

Tabulka 5 Odvody sociálního pojištění

		Výše starobního důchodu	
	Odvody za 44 let	měsíčně	procentem z odvedené částky
OSVČ	2 685 408 Kč	13 966 Kč	0,52 %
Zaměstnanec	5 757 840 Kč	16 954 Kč	0,29 %
Ze mzdy zaměstnancem	1 195 920 Kč		1,42 %
Zaměstnavatelem	4 561 920 Kč		

Zdroj: Vlastní zpracování

Zaměstnanec, který pracoval 44 let, odvedl (v přepočtu na současnou hodnotu) ze své mzdy za tuto dobu částku 1 195 920 Kč. Celkově bylo za zaměstnance po tuto dobu odvedeno 5 757 840 Kč. Zaměstnanci náleží měsíční starobní důchod ve výši 16 954 Kč, což je 0,29 % z odvedené částky. Osoba samostatně výdělečně činná za 44 odpracovaných let odvedla (v přepočtu na současnou hodnotu) částku 2 685 408 Kč a náleží jí měsíční starobní důchod ve výši 13 966 Kč, to odpovídá 0,52 % z odvedené částky.

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo na základě analýzy sociálního a zdravotního pojištění vyhodnotit specifika pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných z hlediska odvodů pojistného a výplaty dávek nemocenského a důchodového pojištění a navrhnout možná opatření pro optimální nastavení podmínek u daných skupin pojištěnců.

Z grafů v kapitole č.5 Výsledky a porovnání se jeví vyplacené dávky nemocenského pojištění, starobního důchodu, peněžité pomoci v mateřství, dávek ošetrovné, otcovské poporodní péče a dlouhodobé ošetrovné o přibližně polovinu nižší než dávky zaměstnanci. Při bližším zhodnocení v kapitole č. 5 Zhodnocení specifík se ukazuje, že poměr odvodů osobou samostatně výdělečně činnou ku případně vyplaceným dávkám je vyšší než u zaměstnance, ale srovnatelný s celkovými odvody za zaměstnance.

Z pohledu sociálního systému je výplata nemocenských dávek osobě samostatně výdělečně činné srovnatelná s výplatou nemocenských dávek zaměstnanci. Pokud se bude hodnotit, zda je výhodnější být zaměstnancem, nebo osobou samostatně výdělečně činnou, tak podle grafu č. 15 je zřejmé, že zaměstnanec odvede za rok pouze 10 % z potencionálně vyplacených dávek. Osoba samostatně výdělečně činná má tento poměr o 39 % vyšší, což ji z tohoto pohledu znevýhodňuje.

Z hlediska starobního důchodu je situace podobná. Osobě samostatně výdělečně činné náleží měsíční starobní důchod ve výši 13 966 Kč, což je 0,52 % z odvedené částky na sociální pojištění po dobu 44 let. Zaměstnanci náleží měsíční starobní důchod ve výši 16 954 Kč, což je 0,29 % z celkové částky odvedené do sociálního systému, ale 1,42 % odvedené z jeho mzdy po dobu 44 let. Zaměstnanec tedy ze své mzdy za 44 let odvedl o 1 489 488 Kč méně a měsíčně získá o 2 988 Kč více než osoba samostatně výdělečně činná.

Z pohledu nastavení sociálního systému v České republice je tento systém spravedlivý v rovině vyplacených nemocenských dávek jak u zaměstnance, tak u osoby samostatně

výdělečně činné. Poměr příjmů a výdajů pro obě skupiny je srovnatelný. U důchodového pojištění je na tom osoba samostatně výdělečně činná 0,23 % z odvedené částky lépe.

Pokud se budou porovnávat výdaje samotného zaměstnance z jeho mzdy a osoby samostatně výdělečně činné, je na tom zaměstnanec výrazně lépe. Osoba samostatně výdělečně činná má roční odvody o 38 230 Kč vyšší než zaměstnanec, naopak případná nemocenská dávka za 380 dní je o 142 960 Kč nižší. Výše starobního důchodu je také u zaměstnance o 2 988 Kč vyšší než u osoby samostatně výdělečně činné, ale výše odvodu za 44 let je u zaměstnance o 1 489 488 Kč nižší než u osoby samostatně výdělečně činné.

V případě, že osoba samostatně výdělečně činná chce dosáhnout stejné výše dávek nemocenské, je vhodné využít například zvýšené platby sociálního pojištění, což ale pro ni bude nevýhodné, nebo tento rozdíl může dorovnat formou zřízení komerční pojistky, pomocí které lze výši nemocenské dávky dorovnat. U starobního důchodu je situace podobná. Pro vyšší důchod je možné uzavřít soukromé důchodové připojištění.

7 Seznam použitých zdrojů

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5147-4.

ATTARIAN, J. *Social security: false consciousness and crisis*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, 2002. ISBN 0-7658-0127-2.

BUCHTA, Petr. *Veřejné finance*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016. ISBN 978-80-7452-116-4.

CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. Praha: Ekopress, 2012. ISBN 978-80-86929-87-3.

ČELEDOVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4410-3.

FILIP, Miloš a Roman POSPÍŠIL. *Finanční poradenství: Co s tou penzí*. Praha: Institut pro finanční poradenství, 2013. ISBN 978-80-905457-0-0.

HEJKAL, Tomáš a Magdalena ŠVÁCHOVÁ. *Sociální pojištění podnikatelů, OSVČ a zaměstnanců malé organizace od roku 1995*. Praha: Pragoeduca, 1995. ISBN 80-85856-26-3.

CHVÁTALOVÁ, Iva. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-732-0.

KOLDINSKÁ, Kristina a Petr TRÖSTER. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-692-0.

KRÁLOVÁ, Jarmila a Eva RÁŽOVÁ. *Sociální služby a příspěvek na péči: komentář, právní předpisy ...* Olomouc: ANAG, c2007-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-748-5.

LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2612-3.

OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3228-2.

PELCL, Luděk. *Povinnosti zaměstnavatele: bez chyb, pokut a penále*. Český Těšín: Poradce, [2019]. ISBN 978-80-7365-416-0.

PELIKÁNOVÁ, Helena a Václav ŠANTRŮČEK. *Důchodové pojištění: povinnosti zaměstnavatele od roku 2005*. Praha: Pragoeduca, [2005] ESO (Pragoeduca). ISBN 80-7310-022-3.

PIETERS, D. *Social Security: An Introduction to the Basic Principles, second edition*. Kluwer Law International. 2006. ISBN 904112496-9.

POTŮČEK, Martin. *České důchody*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-4236-9.

PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik: právní stav k..13. aktualizované vydání*. Praha: Grada, 2012-. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-4090-4.

Slovník sociálního zabezpečení 2015. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015. ISBN 978-80-7421-114-0.

ŠTANGOVÁ, Věra a Roman LANG. *Právo sociálního zabezpečení v bodech s příklady*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-700-9.

TOMEŠ, I. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.

TOMEŠ, I. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost*. 2. přeprac. Vyd. Praha: Sociopress, 2001. SBN 80-86484-00-9.

TRNKA, Josef. *Sociální dávky*. Praha: Linde, [1996]. Daňová a hospodářská kartotéka. ISBN 80-902105-0-3.

VANČUROVÁ, A., KLAZAR, S. *Sociální a zdravotní pojištění - úvod do problematiky*, 2. vydání. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7357-381-2.

VOŘÍŠEK, Vladimír. *Právní nároky zaměstnanců*. Praha: Eurounion, 2008. ISBN 978-80-7317-068-4.

VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví 2020: praktický průvodce*. Dvacáté třetí vydání. Praha: Grada Publishing, 2020. Účetnictví a daně. ISBN 978-80-271-0871.

Internetové zdroje:

Dlouhodobé ošetřovné - Česká správa sociálního zabezpečení. *Úvod - Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Copyright © [cit. 18.08.2020]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/dlouhodobě-osetrovne>.

Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. [cit. 04.03.2020]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/socialni-davky/socialni-pece/>.

Invalidní důchod - Česká správa sociálního zabezpečení. *Úvod - Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Copyright © [cit. 28.12.2020] Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni-duchod>.

Kalkulačka pro výpočet dávek v roce 2020. *Průvodce* [online]. Copyright © [cit. 29.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/kalkulacka-pro-vypocet-davek-v-roce-2020>.

Nemocenské pojištění. *Průvodce* [online]. Copyright © [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/nemocenske-pojisteni>.

Obecné informace - Česká správa sociálního zabezpečení. *Úvod - Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Copyright © [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/duchody-obecne-informace>.

Obecná informace k zákonu o důchodovém pojištění. *Průvodce* [online]. Copyright © [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/obecna-informace-k-zakonu-o-duchodovem-pojisteni>.

Popis výpočtu nemocenské | Výpočet.cz. *Výpočet.cz - praktické výpočty, kalkulačky* [online]. [cit. 15.12.2020]. Dostupné z: <https://www.vypocet.cz/popis-vypoctu-nemocenske>.

Přihláška k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění. *Úvod* [online]. Copyright © [cit. 01.01.2021]. Dostupné z: <https://eportal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/dopoj>.

Přihláška k dobrovolné účasti na nemocenském pojištění OSVČ. *Úvod* [online]. Copyright © [cit. 01.01.2021]. Dostupné z: <https://eportal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/dnposvc>.

Sirotčí důchod - Česká správa sociálního zabezpečení. *Úvod - Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Copyright © [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/sirotci-duchod>.

Sociální pojištění 2019 - kolik zaplatíte, formuláře | Peníze.cz. *Peníze.cz - Půjčky, Kurzy měn, Akcie, Hypotéky, Bydlení, Daně* [online]. Copyright © 2000 [cit. 07.03.2020]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/socialni-pojisteni>.

Vdovský/vdovecký důchod - Česká správa sociálního zabezpečení. Úvod - Česká správa sociálního zabezpečení [online]. Copyright © [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vdovsky-vdovecky-duchod>.

Veřejné zdravotní pojištění – Ministerstvo zdravotnictví. Ministerstvo zdravotnictví [online]. [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/verejne-zdravotni-pojisteni-2/>.

Výpočet nemocenské, nemocenská 2020 | Peníze.cz. *Peníze.cz - Půjčky, Kurzy měn, Akcie, Hypotéky, Bydlení, Daně* [online]. Copyright © 2000 [cit. 20.08.2020]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/kalkulacky/nemocenska>.

Zdravotní pojišťovny – Ministerstvo zdravotnictví. Ministerstvo zdravotnictví [online]. [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/zdravotni-pojistovny-2/>.

Přílohy:

Příloha č. 1 Základní právní předpisy – Sociální zabezpečení

- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí č. 161/1998 Sb., o promíjení penále správami sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 78/2014 Sb., o náležitostech průkazu zaměstnanců orgánů sociálního zabezpečení a orgánů nemocenského pojištění pověřených kontrolou plnění povinností uložených zaměstnavatelům a osobám samostatně výdělečně činným.

Příloha č. 2 Základní právní předpisy – Nemocenské pojištění

- Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 481/2006 Sb., o náležitostech průkazu zaměstnanců orgánů nemocenského pojištění pověřených kontrolou dodržování režimu dočasně práce neschopného pojištěnce.
- Vyhláška č. 78/2014 Sb., o náležitostech průkazu zaměstnanců orgánů sociálního zabezpečení a orgánů nemocenského pojištění pověřených kontrolou plnění povinností uložených zaměstnavatelům a osobám samostatně výdělečně činným.
- Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 270/2019 Sb., kterým se vyhláší pro účely nemocenského pojištění výše redukčních hranic pro úpravu denního vyměřovacího základu platných v roce 2020.

Příloha č. 3 Základní právní předpisy – Důchodové pojištění

- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení vlády č. 557/1990 Sb., o mimořádném poskytování starobního důchodu některým horníkům, ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání, ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení vlády č. 363/2009 Sb., o stanovení důchodového věku a přepočtu starobních důchodů některých horníků, kteří začali vykonávat své zaměstnání před rokem 1993.
- Nařízení vlády č. 141/2013 Sb., kterým se stanoví podrobnější úprava vzájemného převodu důchodových práv ve vztahu k důchodovému systému Evropské unie.
- Nařízení vlády č. 260/2019 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2018, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2018, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2020 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2020 a o zvýšení důchodů v roce 2020.
- Nařízení vlády č. 261/2019 Sb., o zvýšení příplatků k důchodu v roce 2020.
- Vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity).
- Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 270/2019 Sb., kterým se vyhláší pro účely nemocenského pojištění výše redukčních hranic pro úpravu denního vyměřovacího základu platných v roce 2020.

Příloha č. 4 Základní právní předpisy – Zdravotní pojištění

- Zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 250/2014 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o státní službě
- Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení vlády č. 260/2019 Sb. o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2018, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2018, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2020 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2020 a o zvýšení důchodů v roce 2020.
- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 268/2019 Sb., o stanovení hodnot bodu, výše úhrad hrazených služeb a regulačních omezení pro rok 2020.

Příloha č. 5 Důchodový věk pojištěnců (mužů a žen) narozených v období let 1950 až 1971

Tabulka 6 Důchodový věk pojištěnců (mužů a žen) narozených v období let 1950 až 1971

Rok narození	Mužů	Důchodový věk činí u				
		žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 a 4	5 a více
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6r	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r	65r	65r	65r	63r+8m	62r+2m
1968	65r	65r	65r	65r	64r+2m	62r+8m
1968	65r	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m
1969	65r	65r	65r	65r	65r	63r+8m
1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r+2m
1971	65r	65r	65r	65r	65r	64r+8m

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 6 Vzor přihlášky k dobrovolné účasti na nemocenské pojištění OSVČ

Obrázek 32 Vzor přihlášky k dobrovolné účasti na nemocenské pojištění OSVČ

Evidenční štítek	Přihláška k dobrovolné účasti na nemocenském pojištění OSVČ			
Místně příslušná OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno	Razítko OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno	Variabilní symbol nemocenského pojištění - vyplni OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno		
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
A. Základní identifikace				
Příjmení	Jméno	Rodné příjmení	Rodné číslo	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Titul	Datum narození			
<input type="text"/>	<input type="text"/>			
B. Přihláška k účasti na nemocenském pojištění (NP)				
K účasti na pojištění se přihlašuji od	<input type="text"/>	Název zdravotní pojišťovny	<input type="text"/>	
Datum zahájení (opětovného zahájení) SVČ	<input type="text"/>			
C. Úhrada pojistného				
Požaduji zaslání poštovních poukázek pro placení pojistného ¹⁾	☐	ano	☐	ne
D. Údaje o nemocenském pojištění				
Název předchozího orgánu, který prováděl NP, pokud jím nebyla ČSSZ	Název orgánu, který v současnosti provádí NP, pokud jím není ČSSZ			
<input type="text"/>	<input type="text"/>			
Předchozí doba účasti na nemocenském pojištění v cizině od	<input type="text"/>	do	<input type="text"/>	
Cizozemský nositel nemocenského pojištění				
Název			Cizozemské číslo pojištění	
<input type="text"/>			<input type="text"/>	
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ	Stát
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Prohlašuji, že uvedené údaje jsou pravdivé.				
..... Datum, podpis pojistěnce				
<small>¹⁾ Složenky jsou zaslány pouze na jeden rok. O jejich zaslání v dalším roce je nutno požádat OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno vždy znovu.</small>				
 2 4 8 8 2 4 4 1 2 5				
<small>strana 1 ČSSZ – 89 325 15 I/2021</small>				

Zdroj: eportal.cssz.cz

Příloha č. 7 Vzor přihlášky k dobrovolné účasti na důchodové pojištění

Obrázek 33 Vzor přihlášky k dobrovolné účasti na důchodové pojištění

Evidenční štítek	Přihláška k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění podle § 6 zákona č. 155/1995 Sb.		
Místně příslušná OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno			
A. Základní identifikace			
Příjmení	Jméno	Rodné příjmení	Rodné číslo
Všechna dřívější příjmení	Titul	Pohlaví	
Datum narození	Místo narození	Stát narození	Státní občanství
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ Stát
E-mail	Telefon	ID Datové schránky	
B. Adresa pro doručování			
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ Stát
C. Adresa pobytu v ČR (je-li trvalý pobyt mimo ČR)			
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ
D. Cizozemské pojištění			
Vypíšte v případě, že podání přihlášky předcházela výdělečná činnost v cizině.			
Cizozemský nositel důchodového pojištění	Cizozemské číslo pojištění		
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ Stát
E. Účast na dobrovolném důchodovém pojištění			
Přihlašuji se k dobrovolné účasti na pojištění na dobu		Důvod účasti	
Od	Do		
Vyměřovací základ (měsíční)			
☐ Minimální ve smyslu ust. § 5c zákona č. 589/1992 Sb.	☐ Určený	Vyměřovací základ ve výši Kč	Měsíční pojistné ve výši Kč
Platba - typ platby	Perioda platby	Číslo účtu	Kód banky IBAN
☐ Požaduji každoroční zaslání údajů dle ust. § 39a odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb.			
F. Souhlas se zpracováním osobních údajů			
☐ Za účelem zajištění plné a transparentní informovanosti a efektivnější vzájemné komunikace v agendě důchodového pojištění uděluji ČSSZ a OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno souhlas se zpracováním svého telefonního čísla a své e-mailové adresy uvedené ve výše sepsané přihlášce. O svých právech v souvislosti se zpracováním osobních údajů jsem byl/ poučen/a.			
..... Datum, podpis pojistěnce			

Zdroj: eportal.cssz.cz